

Anne Äyväri

**KALASATAMAN TERVEYS- JA
HYVINVOINTIKESKUS
KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTANA**
FIKSU KALASATAMA CO-DESIGNING WELLBEING -HANKE

Copyright © tekijä ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2019

Kannen kuva: You X Ventures on Unsplash

Sivun 7 kuva: Tapio Haaja on Unsplash

Sivun 11 kuva: Fachy Marin on Unsplash

Sivun 18 kuva: Vernon Raineil Ceznon on Unsplash

Sivun 21 kuva: Kaleidico on Unsplash

Sivun 28 kuva: Jo Sczcepanska on Sunplash

Sivun 39 kuva: Carlos Grury Santos on Unplash

Sivun 47 kuva: Patrick Perkins on Unsplash

Sivun 52 kuva: Nathan Anderson on Unsplash

ISSN-L 2242-5241

ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN: 978-951-799-523-8 (verkko)

Anne Äyväri

**KALASATAMAN
TERVEYS- JA HYVINVOINTIKESKUS
KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTANA**

FIKSU KALASATAMA CO-DESIGNING WELLBEING -HANKE

1. JOHDANTO	6
2. KALASATAMAN TERVEYS- JA HYVINVOINTIKESKUS KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTANA: TOIMINNAN TAVOITTEET	8
3. KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTAN PALVELUT YRITYKSILLE JA KOLMANNEN SEKTORIN ORGANISAATIOILLE	12
3.1 Monitoimijainen kehittämis- ja kokeilutoiminta	12
3.2 Kehittämis- ja kokeiluprosessin toimet palvelukonseptin kypsyyden mukaan	14
3.3 Kehittämis- ja kokeilualustan tarjoama	16
4. KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROSESSIT YRITYSTEN JA KOLMANNEN SEKTORIN ORGANISAATIOIDEN NÄKÖKULMASTA	22
4.1 Vastikkeeton kehittämis- ja kokeiluprosessi	22
4.2 Vastikkeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi: usean toimijan organisoima tarjouskilpailu	28
4.3 Maksullisten kehittämis- ja kokeilupalvelujen prosessi yritysten (tai kolmannen sektorin organisaatioiden) näkökulmasta	34
5. KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROSESSIT ALUSTAN NÄKÖKULMASTA	36
5.1. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen rooli kehittämis- ja kokeiluprosesseissa	36
5.2. Vastikkeeton kehittämis- ja kokeiluprosessi alustan eli thk:n näkökulmasta	38
5.3. Vastikkeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi terveys- ja hyvinvointikeskuksen ja tarjouskilpailun yhteistyökumppanin näkökulmasta	46
6. KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTATOIMINNAN ORGANISOINTI HELSINGIN SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMIALALLA	51
LÄHTEET	55
LIITTEET	56

1. JOHDANTO

Kaupunkiorganisaatiot ovat muiden julkishallinnon organisaatioiden tapaan alkaneet korostaa vuoropuhelua ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä julkisten palveluiden kehittämiseksi että yhteisöjen hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Erityisen vahvasti tämä trendi näkyy Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa, joiden yhteinen kestävä kaupunkikehityksen 6Aika-strategia tavoittelee entistä älykkäämpiä kaupunkeja, joiden palvelut vastaavat asukkaiden aitoja tarpeita. Strategia painottaa monitoimijaista yhteiskehittämistä avoimilla innovaatioalustoilla, avointa dataa ja rajapintoja sekä avointa osallisuutta ja asiakkuutta. (6Aika, 2014).

Avoin innovaatioalusta on yhteistyö- ja vuorovaikutusmekanismi, joka toimii julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin, asukkaiden, koulutusorganisaatioiden ja tutkimus- ja kehityslaitosten välillä. Alusta organisoii erilaisia avoimen innovaatioprosessin ja yhteiskehittämisen käytäntöjä arvon luomiseksi kaupunkiekosysteemissä (Raunio ym., 2018). Innovaatioprosessin avoimuutta korostamalla halutaan viestiä siitä, että enää innovaatioita ei luoda yrityksen tai kuntaorganisaation sisäisinä toimina, vain oman organisaation asiantuntemukseen luottaen, vaan yhdessä asiakkaiden, asukkaiden ja muiden organisaatioiden kanssa. Yhteiskehittämisellä viitataan ihmisten väliseen tavoitteelliseen yhteistyöhön uusien palveluiden tai prosessien luomiseksi.

Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeen (1.9.2017 - 31.12.2018) yhtenä tavoitteena oli jatkokehittää Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kehittämis- ja kokeilualustan toimintamallia erityisesti yritysten näkökulmasta. Kehittämis- ja kokeilualusta merkitsee samaa kuin innovaatioalusta. Tämä julkaisu esittää jatkokehitystyön tulokset. Työn lähtökohtana oli Helsingin sosiaali- ja terveystoimelle vuoden 2016 alussa toimitettu konsultointitoimeksiannon raportti: Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalveluiden kehittämis- ja kokeilualusta Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kontekstissa (Hirvikoski ym. 2016). Hankkeen koordinaattorina toimi Forum Virium Helsinki. Laurea-ammattikorkeakoulu oli kehittäjäkumppani. Uudenmaan liiton Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO) -ohjelma rahoitti hanketta osittain (70%).

Julkaisun pääluku kaksi esittää kehittämis- ja kokeilualustatoiminnan tavoitteet. Kolmas pääluku kuvailee kehittämis- ja kokeilualustan yrityksille ja kolmannen sektorin toimijoille, siis kehittäjäkumppaneille, tarjoamia palveluita. Alustan tarjooma koostuu vastikkeettomista ja vastikkeellisista kehittämis- ja kokeiluprosesseista sekä myytävistä kehittämis- ja kokeilupalveluista. Vastikkeellinen prosessi viittaa tarjouskilpailulla hankittaviin kokeiluihin.

Neljäs luku keskittyy kehittämis- ja kokeilualustan toimintamalliin yritysten ja kolmannen sektorin organisaatioiden näkökulmasta. Sekä vastikkeeton että vastikkeellinen prosessi kuvataan vaihe vaiheelta tekstinä ja prosessimallikuviona. Ideana on, että Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus voi hyödyntää raportin tekstiä ja kuvioita viestiessään toimintamallista yrityksille ja kolmannen sektorin organisaatioille.

Viides luku puolestaan kuvaa samat prosessit Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen, siis alustan näkökulmasta. Lukijan on tarpeen ottaa huomioon se, että raporttia kirjoitettaessa ei ollut vielä tehty yksityiskohtaisia linjauksia alustatoimien johtamisen valtuuksista ja hallintarakenteista sen paremmin Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen, sosiaali- ja terveystoimialan kuin koko kaupungin tasolla. Tästä syystä raportin päättävä kuudes luku lähinnä avaa keskustelua kehittämis- ja kokeilualustojen hallintarakenteista Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialalla.

2. KALASATAMAN TERVEYS- JA HYVINVOINTIKESKUS KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTANA: TOIMINNAN TAVOITTEET

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus kehittämis- ja kokeilualustana toteuttaa omalta osaltaan Maailman toimivin kaupunki -Helsingin kaupunkistrategiaa vuosille 2017 - 2021. Kaupunkistrategiassa on asetettu mm. seuraavat tavoitteet:

”Helsinki ymmärtää roolinsa yhä enemmän edellytysten luojana ja mahdollistajana.”

”Helsinki on paitsi palveluorganisaatio myös alusta ja maailman edistyksellisin julkisen sektorin ekosysteemi.”

”Helsinki vahvistaa asemaansa osallisuuden ja avoimuuden kansainvälisenä edelläkävijänä... Tavoitteena on, että asukkaat ja yritykset luottavat kaupungin toimintaan, että heidän todellinen vaikutuksensa toimintaan vahvistuu ja että modernit osallisuuskäytännöt parantavat väestöryhmien välistä ymmärrystä, yhdenvertaisuutta ja palvelujen laatua.”

Helsingin elinkeinopolitiikan painopisteet 2018 - 2021 -julkaisun mukaan yksi kolmesta kaupungin elinkeinopolitiikan päätavoitteesta on seuraava:

”Avaamme Helsingin vuoteen 2025 mennessä Euroopan johtavaksi alustaksi kokeiluille ja uutta luovalle yritystoiminnalle. Strategiakauden aikana kokeilualustat vakiintuvat kaupungin tavaksi toimia yritysten ja muiden uusia ratkaisuita kehittävien organisaatioiden kanssa.”

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kaupunki tarjoaa yrityksille mahdollisuuksia toteuttaa kokeiluja esimerkiksi älyliikenteeseen, terveyteen, puhtaisiin, älykkäisiin ja päästöjä vähentäviin ratkaisuihin sekä oppimiseen liittyen. Määrällisenä tavoitteena on, että Helsingin kaupunkikonserni tekee vuosittain vähintään 200 yrityksen kanssa tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyhteistyötä tarjoamallaan kokeilu- ja kehitysalustoilla.

Helsingin sosiaali- ja terveystalvvelujen uudistumisen keskeisenä ohjenuorana on kehittää sellaisia palveluja, joilla samanaikaisesti parannetaan palvelujen saata- vuutta ja asiakaskokemusta, vaikuttavuutta, tuottavuutta sekä henkilöstökoke- musta (Jolkkonen 2018) . Toimintamalleja uudistetaan yhdessä henkilöstön kanssa ja palvelut räätälöidään yhdessä asiakkaan kanssa vastaamaan hänen tarpeitaan (Jolkkonen 2018). Kaupunkistrategia painottaa lisäksi sosioekonomisten ja alueellisten terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista.

Kehittämis- ja kokeilualustatoiminnan tavoite voidaan johtaa edellä mainituista linjauksista:

”Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kehittämis- ja kokeilualustatoiminta tukee ja edistää kaupunkilaisille hyvinvointia tuottavien palvelujen uudistumista ja samalla edistää yritysten liiketoimintamahdollisuuksia.”

Kehittämis- ja kokeilualustan käytännön toimintaa, ts. yhteiskehittämis- ja kokei- luprosessien suunnittelua, toteutusta ja arviointia ohjaavat seuraavat suuntaviivat: Palvelujen ja toimintamallien kehittämis- ja kokeiluprosessi noudattaa muotoilu- ajattelun ja ihmiskeskeisen suunnittelun periaatteita.

Uusia palveluita kehitetään ja kokeillaan yhteistyössä Kalasataman asukkaiden, ter- veys- ja hyvinvointikeskuksen (thk) asiakkaiden, thk:n henkilökunnan, yritysten ja kolmannen sektorin organisaatioiden, Helsingin kaupungin muiden toimialojen ammattilaisten sekä oppilaitosten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Kehittämishaasteet/uusien palveluiden ja palveluprosessien tarpeet avataan edellä mainituille toimijoille mahdollisimman laajasti ja avoimesti.

Helsingin terveys- ja hyvinvointikeskuksista Kalasatama toimii pääasiallisena kehittämis- ja kokeilualustana. Kehittämishaasteita, siis uusien palveluiden ja toi- mintamallien tarpeita voivat esittää myös muiden terveys- ja hyvinvointikeskusten ammattilaiset. Tällöin kehittämis- ja kokeiluprojekti voidaan toteuttaa myös kysei- sessä terveys- ja hyvinvointikeskuksessa ja/tai kyseisen thk:n henkilökunta osallis- tuu projektin toteutukseen Kalasatamassa.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus kehittämis- ja kokeilualustana tarjoaa vastikkeettomia ja vastikkeellisia kehittämis- ja kokeilupalveluja. Vastikkeeton palvelu tarkoittaa sitä, että jokainen osapuoli vastaa itse omista kustannuksistaan. Vastikkeellinen palvelu puolestaan viittaa tarjouskilpailulla ns. pienhankintana hankittaviin kehittämis- ja kokeiluprojekteihin, joissa kokeilukumppanilta, yri- tykseltä tai kolmannen sektorin organisaatiolta ostetaan kokeilu. Tarjoamaan kuu- luvat myös maksulliset kehittämis- ja kokeilupalvelut. Tällöin yritys ostaa kehit- tämis- ja kokeilualustalta palveluja räätälöidyn tarjouksen mukaisesti. Kaikissa tapauksissa yhteiskehitettävien ja kokeiltavien palveluiden tulee vastata asiakkai- den tunnistettuja tarpeita. Lisäksi niiden tulee pyrkiä samanaikaisesti parantamaan

palvelujen saatavuutta, asiakaskokemusta, vaikuttavuutta, tuottavuutta ja henkilöstökokemusta.

Tässä raportissa ei oteta kantaa määrällisiin tavoitteisiin. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus (ks. luku 6) määrittää itse toiminnan määrälliset tavoitteet.

3. KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTAN PALVELUT YRITYKSILLE JA KOLMANNEN SEKTORIN ORGANISAATIOILLE

3.1 Monitoimijainen kehittämis- ja kokeilutoiminta

Kehittämis- ja kokeilualustatoiminnan ideana on, että tuotteita ja palveluja kehitetään ja kokeillaan usean toimijan yhteistyönä siten, että tuotteen tai palvelun potentiaaliset asiakkaat tai käyttäjät ovat aina yhtenä toimijaryhmänä kehittämisprosesseissa. Käyttäjiä voivat olla Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen asiakkaat, Kalasataman asukkaat, terveys- ja hyvinvointikeskuksen ammattilaiset, muiden thk:sten asiakkaat ja ammattilaiset ja muualla kuin Kalasatamassa asuvat helsinkiläiset.

Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeessa kehitettiin ja kokeiltiin startup-yritysten digitaalisia terveys- ja hyvinvointipalveluita. Hankkeessa oli alusta alkaen mukana kolme suuryritystä: CGI Suomi Oy, Kesko Oyj (Työterveys) ja SRV Yhtiöt Oyj (Redin kauppakeskus). Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan ammattilaisia osallistui kehittämis- ja kokeiluprosesseihin ja Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus tarjosi sekä ammattilaisten panosta että tiloja kehittämis- ja kokeilutoimille. Kehittämis- ja kokeiluprojektien edetessä mukaan tuli myös muita yrityksiä. Hankkeen päätoteuttaja Forum Virium Helsinki organisoii ja fasilitoi prosesseja ja osatoteuttaja Laurea puolestaan paneutui arviointityöhön.

Yleisellä tasolla kehittämis- ja kokeilutoiminnan monitoimijaisuutta voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavien taulukoiden avulla (kuvio 1). Vasemmassa taulukossa on lueteltu erilaisia käyttäjäryhmiä, jotka saattavat osallistua projekteihin. Oikealla olevassa taulukossa on puolestaan lueteltu erilaisia organisaatioryhmiä tai toimijaryhmiä, joita prosessiin osallistuu. Kuvion 1 käyttäjäryhmät ja organisaatiotoimijat ovat esimerkkejä, joten toimijoiden listaa täydennetään käytännön kehittämis- ja

kokeiluprojektien myötä. Tietyn kehittämis- ja kokeiluprojektin suunnitteluvaiheessa taulukot on nopea täyttää. Yhdellä silmäyksellä saa yleiskuvan kyseiseen projektiin osallistuvista käyttäjäryhmistä ja organisaatio toimijoiden moninaisuudesta.

KÄYTTÄJÄRYHMÄT	X = OSALLISTUU TIETTYYN PROJEKTIIN		ORGANISAATIO- TOIMIJAT	X = OSALLISTUU TIETTYYN PROJEKTIIN
KALASATAMAN TERVEYS- JA HYVINVOINTI- KESKUKSEN ASIAKKAAT			KALASATAMAN TERVEYS- JA HYVINVOINTIKESKUS	
KALASATAMAN ASUKKAAT			TERVEYS- JA HYVINVOINTIALAN STARTUP	
KALASATAMAN TERVEYS- JA HYVINVOINTIKESKUKSEN AMMATTILAISET			TERVEYS- JA HYVINVOINTIALAN PK- TAI SUURYRITYS	
MUIDEN TERVEYS- JA HYVIN- VOINTIKESKUSTEN ASIAKKAAT			MUUN ALAN KALASATAMASSA TOIMIVA YRITYS	
MUIDEN TERVEYS- JA HYVIN- VOINTIKESKUSTEN AMMATTILAISET			MUUN ALAN YRITYS (EI SIJAITSE KALASATAMASSA)	
MUUALLA ASUVAT HELSINKILÄISET			KOLMANNEN SEKTORIN ORGANISAATIO	
			FORUM VIRIUM HELSINKI	
			HGIN KAUPUNGIN MUIDEN TOIMIALOJEN YKSIKÖT	
			OPPILAITOKSET, KORKEAKOULUT	
			TUTKIMUSLAITOKSET	

Kuvio 1. Kehittämis- ja kokeiluprosessin mahdolliset käyttäjäryhmät ja erilaiset organisaatio toimijat (esimerkkejä)

Taulukkopohjia voi hyödyntää myös kehittämis- ja kokeiluprojektin päättyessä: kuinka monta thk:n asiakasta tai Kalasataman asukasta osallistui, kuinka monta ammattilaista osallistui, kuinka monta yritystä osallistui jne. Erityyppisten osallistujien määrä vuositason voisi olla yksi alustatoiminnan mittareista (vrt. elinkeinostrategian tavoite: 200 yritystä mukana kaikilla Helsingin alustoilla).

3.2 Kehittämisen- ja kokeiluprosessin toimet palvelukonseptin kypsyyden mukaan

Kehittämisen- ja kokeiluprosessin toimet vaihtelevat jonkin verran sen mukaan, kuinka pitkälle kehitetty palvelukonsepti on kyseessä. Jos kehitys on aivan alkuvaiheissaan, ja on tarve asiakasymmärryksen lisäämiselle, startup-yritys on kenties kiinnostunut haastattelemaan ja havainnoimaan sekä asiakkaita että ammattilaisia. Työpajatyöskentely puolestaan on usein sopiva menetelmä, kun halutaan osallistaa asiakkaat uuden palvelukonseptin kehittelyyn siinä vaiheessa, kun siitä on mahdollista esittää vain idea esimerkiksi sarjakuvan, tulevan palvelun esitteen tai käyttötapausten avulla.

Varhaista prototyyppiä voidaan kokeilla pienimuotoisesti – siis muutama asiakas, asukas tai ammattilainen kokeilee, jos se on esimerkiksi teknisesti mahdollista. Varhaisen prototyypin kokeiluille ovat tyypillisiä ns. sprintit, lyhyet pyrähdykset: jokaisen sprinttijakson jälkeen prototyyppiä kehitetään eteenpäin, ja sen jälkeen kokeilu jatkuu. Sprintin aikana saaduista kokemuksista voidaan keskustella esimerkiksi asiakkaiden ja ammattilaisten yhteisissä työpajoissa, joissa myös yhdessä kehitetään palvelua palvelumuotoilun menetelmiä ja työkaluja hyödyntäen.

Toimivaa prototyyppiä, esimerkiksi puhelimeen ladattavaa sovellusta tai selainpohjaista palvelua voidaan kokeilla jo hieman laajemmin, toisin sanoen kokeilijoita voi olla joitakin kymmeniä, sekä asukkaita, asiakkaita ja ammattilaisia. Kokemuksia ja kehittämissideita kerätään usein tekemällä haastatteluita tai kyselyitä. Palautteen keruu voi olla myös sisäänrakennettuna sovellukseen tms., jolloin erillisiä kyselyitä ei kenties tarvita. Kokeiluun osallistujien täyttämät päiväkirjat tai ns. luotaimet antavat mielenkiintoista tietoa käyttöympäristöistä ja -tilanteista. Seuraavaan taulukkoon 1 on koottu esimerkkejä asiakkaiden, asukkaiden ja ammattilaisten osallistumistavoista palvelukehityksen eri vaiheissa.

Edellä korostettiin kehittäminen- ja kokeilualustatoiminnan monitoimijaisuutta. Usein kehittäminen- ja kokeiluprosesseissa pyritään edistämään ns. palveluekosysteemin rakentumista, ja siksi työpajoihin voidaan kutsua Helsingin kaupungin muiden toimialojen edustajia, kolmannen sektorin organisaatioiden edustajia ja muiden kuin terveys- ja hyvinvointialojen yritysten edustajia, jotka ideoivat ja pohjivat yhteistyömahdollisuuksia. Monitoimijainen työpaja voi olla osa kehittäminen- ja kokeiluprosessia palvelukonseptin missä kypsyysvaiheessa tahansa.

Liiketoimintamallien kehittäminen ja testaus kuuluvat olennaisena osana kehittäminen- ja kokeiluprosessiin. Taulukossa 1 ei kuitenkaan ole erikseen saraketta liiketoimintamallien kehittämiselle, sillä se sisältyy palvelukonseptin jokaiseen

kehitysvaiheeseen. Taulukossa 1 palvelukehitysprosessi on jaettu neljään vaiheeseen. Luonnollisesti prosessi voidaan jakaa useampaankin vaiheeseen. Myös ensimmäisessä sarakkeessa mainitut asiakkaiden, asukkaiden ja ammattilaisten osallistumisen tavat ovat esimerkkejä. Osallistumistapojen kirjo on laajempi kuin mitä taulukko esittää.

	ASIAKAS- YMMÄRRYS	PALVELUIDEAN TAI -KONSEPTIN YHTEISKEHITTELY	VARHAISEN PROTOTYYPIN KOEILU JA YHTEISKEHITTELY	TOIMIVAN PROTOTYYPIN KOEILU JA YHTEISKEHITTELY
ASIAKKAIDEN JA/TAI ASUKKAIDEN HAASTATELU (JA HAVAINNOINTI)	xxx			
AMMATTILAISTEN HAASTATELU	xxx			
ASIAKKAIDEN JA/TAI ASUKKAIDEN TYÖPAJA	xxx	xxx		
AMMATTILAISTEN TYÖPAJA	xxx	xxx		
ASIAKKAAT JA/TAI ASUKKAAT KOKEILEVAT, PALAUTE JA YHTEISKEHITTELY TYÖPAJASSA TAI HAASTATELUIN			xxx	
AMMATTILAISET KOKEILEVAT, PALAUTE JA YHTEISKEHITTELY TYÖPAJASSA TAI HAASTATELUIN			xxx	xxx
ASIAKKAAT JA/TAI ASUKKAAT KOKEILEVAT, PALAUTE JA KEHITTÄMISIDEAT HAASTATELEMALLA, PÄIVÄKIRJOJEN TAI LUOTAINTEN AVULLA, KYSELYJEN AVULLA				xxx
AMMATTILAISET KOKEILEVAT, PALAUTE JA KEHITTÄMISIDEAT HAASTATELEMALLA, PÄIVÄKIRJOJEN TAI LUOTAINTEN AVULLA, KYSELYJEN AVULLA				xxx
MONITOIMIJAINEN TYÖPAJA (OSALLISTUJINA MYÖS MUITA TOIMIJARYHMIÄ KUIN EDELLÄ MAINITUT)		xxx	xxx	xxx

Taulukko 1. Esimerkkejä asiakkaiden, asukkaiden ja ammattilaisten osallistumistavoista palvelukehityksen eri vaiheissa

Kehittämis- ja kokeilualusta voi tarjota myös laajoja testauksia, joiden tavoitteena on uuden palvelun validointi. Testauksen tarkoituksena on saada tilastollisesti merkittäviä tuloksia palvelun tavoitelluista vaikutuksista. Jotta vaikutuksia pystyttäisiin luotettavasti arvioimaan, testaa- jia tarvitaan useita satoja ja kokeilun pitää kestää riittävän pitkään. Kokeellista tutkimusstrategiaa noudatettaessa testaajat jaetaan satunnaisesti koe- ja kontrolliryhmiin. Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeessa ei toteutettu validointitutkimuksia, joten ne rajataan tämän raportin ulkopuolelle.

3.3 Kehittämis- ja kokeilualustan tarjooma

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus kehittämis- ja kokeilualustana voi tarjota sekä maksuttomia että maksullisia palveluita. Tavoitteena on¹, että kolmen vuoden kuluttua, vuonna 2021 alustapalvelut sekä suomalaisille että ulkomaalaisille toimijoille ovat vakiintunut osa Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen toimintaa. Yhteistyötä tehdään etenkin pohjoismaisten toimijoiden kanssa.

Kehittämis- ja kokeilualustan tarjooma laajenee vähitellen. Ensiksi voidaan tarjota kehittämis- ja kokeiluyhteistyötä startup- ja pk-yrityksille sekä kolmannen sektorin organisaatioille vastikkeettomasti, mikä tarkoittaa sitä, että jokainen kehittämis- ja kokeiluprosessin osapuoli vastaa itse omista kustannuksistaan yhteisen projektin aikana. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus alustan omistajana päättää, min- kälaisiin tarpeisiin ja haasteisiin halutaan yhteistyökumppaneita uusien ratkaisui- den löytämiseksi.

Monitoimijainen kehittämis- ja kokeiluprosessi voidaan toteuttaa myös vastikkeel- lisenä, jolloin avataan tarjouskilpailu. Tarjouskilpailuun osallistuvat startup- tai pk-yritykset tai kolmannen sektorin organisaatiot lähettävät haastetta vastaavat kokeiluehdotuksensa tarjouksen muodossa. Hankkeen kokemuksiin perustuen ehdotamme, että vastikkeellisen prosessin, siis tarjouskilpailun organisaattori olisi ainakin parin seuraavan vuoden aikana joko Forum Virium Helsinki, Helsingin kaupungin elinkeino-osasto tai muu toimija, jolla on kokemusta monitoimijais- ten yhteiskehittämisprosessien organisoinnista ja fasilitoinnista. Vastikkeellisissa kehittämis- ja kokeiluprosesseissa Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus on yksi mahdollinen kokeiluympäristö. Muita ovat tarjouskilpailun organisointiin osallistuvat suuryritykset (1-2 kpl) - samaan tapaan kuin Keskon työterveys toimi kokeilualustana Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeessa. Tällöin sekä haasteiden että kehittämis- ja kokeiluprojektien valintaan osallistuvat myös kyseiset kumppanit. Valituille kehittämis- ja kokeilukumppaneille maksetaan prosessiin osallistumisesta esimerkiksi 5.000 - 10.000 euroa.

¹ Visio luotiin 17.4.2018 pidetyssä työpajassa.

Molemmassa vaihtoehdoissa kehittämis- ja kokeilualustan palveluita ovat ainakin seuraavat:

- kehittämis- ja kokeiluprojektin suunnittelu yhteistyössä
- tutkimuslupa-asioihin liittyvä neuvonta
- kehitettävän palvelun potentiaalisten, Kalasatamassa asuvien käyttäjien rekrytoinnissa avustaminen välittämällä kontakteja asukasyhdistyksiin yms.
- potentiaalisten käyttäjien rekrytointi Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen asiakkaista
- ammattilaisten rekrytointi haastateltaviksi, työpajoihin ja kokeiluihin
- kontaktien välittäminen, mm. Kalasataman muut toimijat, Helsingin kaupungin muiden toimialojen yksiköt, kolmannen sektorin organisaatiot, oppilaitokset, korkeakoulut
- kokeilun toteutuksessa avustaminen, esimerkiksi tilojen tarjoaminen
- työpajojen ja muiden tilaisuuksien fasilitointi (jos ostetaan ulkopuolelta palveluna, kustannusten jaosta sopiminen)
- viestintä
- kehittämis- ja kokeiluprojektin arvioinnin suunnittelu yhteistyössä
- arvioinnin toteutukseen osallistuminen (tarpeen mukaan)
- kehittämis- ja kokeiluprosessista saatujen oppien ja kokemusten hyödyntämisen tuki tavoiteltujen vaikutuksen saavuttamiseksi.

Pitemmän aikavälin tavoitteena on, että Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus kehittämis- ja kokeilualustana tarjoaa myös maksullisia palveluja. Kuten edellä luvussa kaksi todettiin, myös näissä tapauksissa palveluiden kehittämisen lähtökohtana on tunnistettu asiakkaiden tarve. Lisäksi niiden tulee pyrkiä samanaikaisesti parantamaan palvelujen saatavuutta, asiakaskokemusta, vaikuttavuutta, tuottavuutta ja henkilöstökokemusta. Kaikki taulukossa 1 mainitut asukkaiden, asiakkaiden, ammattilaisten ja muiden toimijoiden osallistumisen tavat voidaan konseptoida kehittämis- ja kokeilualustan palvelupaketeiksi, joihin sisältyy aina tietyt tehtävät edellä olevasta luettelosta. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus voi päättää, että se ei tee tarjousta maksullisista kehittämis- ja kokeilupalveluista, jos yhteiskehitettävä tai kokeiltava palvelu ei vastaa Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistumisen keskeisiä linjauksia.

Seuraavassa esimerkissä on kolme vaihetta. Startup tai muu uuden palvelun kehittäjä saattaa olla kiinnostunut ostamaan Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen alustalta yhteiskehittämis- ja kokeilupalveluja kaikissa kolmessa vaiheessa. Voi käydä myös niin, että jo ensimmäisen vaiheen tulokset osoittavat, että palvelukonsepti ei vastaa riittävän hyvin asiakkaiden tarpeita, joten sen kehittäminen ei kannata jatkaa. Joskus taas uuden palvelun kehittäjäyritys voi olla kiinnostunut hankkimaan Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen alustalta ainoastaan sellaisia palveluja, joiden avulla se saa terveydenhuollon ammattilaisilta palautetta ja kehittämissideoita (vaihe 2).

Esimerkki – vaihe 1:

Startup on kehittänyt palvelukonseptin, jonka tavoitteena on tukea asiakkaita elämäntapamuutoksen toteuttamisessa. Palvelukonseptiin sisältyy mobiilisovellus, jonka avulla asiakas seuraa ruokailu- ja liikuntatottumuksiaan. Tekoälyä hyödyntävä sovellus antaa asiakkaalle jatkuvasti palautetta ja kannustaa muutokseen askel kerrallaan. Lisäksi palvelukonseptiin kuuluu vertaistuki Whatsapp-ryhmässä.

Yritys haluaa esitellä palvelukonseptin 5 - 8 mahdolliselle käyttäjälle. Palvelukonseptista on olemassa vasta ensimmäinen prototyyppi, joka ei vielä ole teknisesti toimiva. Käyttäjien palaute ja kehittämisajatukset ovat tarpeen, jotta palvelun kehitystyö voidaan suunnata oikein.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus alustana suunnittelee projektin yhdessä startupin kanssa. Thk viestii projektista sisäisesti ja rekrytoi ammattilaisten avustuksella kuusi thk:n asiakasta noin tunnin kestävään yksilöhaastatteluun. Ammattilaisten suorittama rekrytointi on syy, miksi startup haluaa ostaa kehittämisspalveluita nimenomaan terveys- ja hyvinvointikeskuksen alustalta, sillä näin varmistetaan se, että projektiin osallistuu sellaisia käyttäjiä, joiden terveydentila edellyttää elämäntapamuutosta ja jotka tarvitsevat tukea siihen. Startup vastaa itse haastattelujen toteuttamisesta thk:n tiloissa, mutta se toivoo, että jokaisessa haastattelussa on mukana thk:n ammattilainen keskustelemassa asiakkaan elämäntilanteesta ja tarpeista. Startup dokumentoi ja analysoi haastattelut.

Esimerkki - vaihe 2:

5-7 terveydenhoitajaa kokeilee asiakkaille tarkoitetun mobiilisovelluksen toiminnallista prototyyppiä käyttöä viikon. Kokeilun aikana he täyttävät päiväkirjaa (sovelluksen tarjoaja suunnittelee ja analysoi). Viikon kokeilujakson jälkeen kokeiluun osallistuneet kutsutaan 2,5 tunnin työpajaan, jossa keskustellaan heidän tunnistamistaan kehittämistarpeista ja -ideoista sekä siitä, miten sovellus voisi olla osa ammattilaisen palveluprosessia. Sovelluksen tarjoaja organisoii fasilitoinnin ja huolehtii dokumentoinnista.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus alustana suunnittelee kehittämis- ja kokeiluprojektin yhdessä sovelluksen kehittäjän kanssa. Thk viestii projektista sisäisesti ja rekrytoi ammattilaiset sovelluksen kehittäjän esittelyaineistoa hyödyntäen. Thk auttaa työpajan organisoinnissa, tarjoaa tilan yms. Thk ja sovelluksen kehittäjä pitävät arviointipalaverin ja keskustelevat jatkosta.

Esimerkki - vaihe 3:

Mobiilisovelluksen kehittäjä on kiinnostunut organisoimaan noin kaksi kuukautta kestävästä testauksesta käyttäjien keskuudessa. Thk:n ammattilaiset rekrytoivat noin 40 asiakasta testiin. Sovelluksen kehittäjäyritys huolehtii kaikista muista testaukseen liittyvistä toiminnoista.

Kehittämis- ja kokeilualustan muut maksuttomat tai maksulliset palvelut

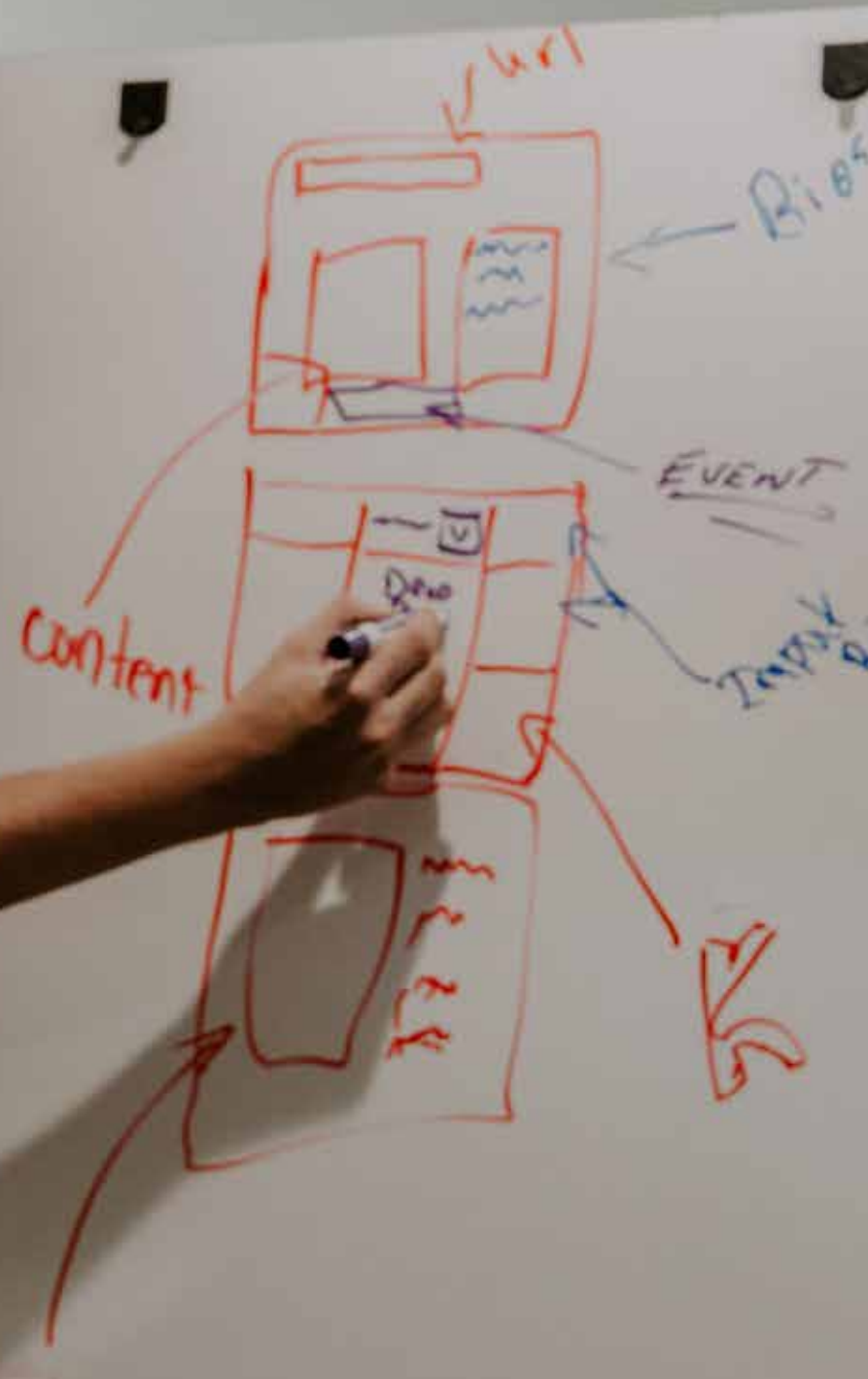
Fiksu Kalasatama - Smart Kalasatama - on kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu kehittämis- ja kokeiluympäristö. Tästä syystä yhteistyö Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kehittämis- ja kokeilualustan kanssa on erityisesti startup-yrityksille arvokas referenssi. Yhteistyössä alustan kanssa kehitetyille palveluille voitaisiin myöntää ”referenssileima”², silloin kun projekti on edennyt alustan prosessien ja pelisääntöjen mukaisesti.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen laaja aula tarjoaa kiinnostavan ympäristön, jossa voitaisiin toteuttaa kehittämis- ja kokeilukumppaneiden liiketoimintaa tukevia toimia:

- Alusta tarjoaa kehittämis- ja kokeilukumppaneilleen ns. showroom-palvelua, toisin sanoen kumppanit voivat esitellä yhdessä kehitettyjä palveluja aulassa tiettyinä aikoina tai aulassa voi olla palveluja esitteleviä julisteita ja muuta markkinointimateriaalia thk:ssa tai Kelassa asioivien tutustuttavana.
- Alusta voi järjestää aulassa ”Kokeilumarkkinat”-tapahtumia, joissa terveys- ja hyvinvointipalveluja tarjoavat yritykset ja kolmannen sektorin organisaatiot voivat esitellä kehitteillä olevia ja aivan uusia palveluitaan (myös muut kuin alustan kehittämis- ja kokeilukumppanit).
- Alusta voi järjestää kutsutilaisuuksia, joissa esitellään esimerkiksi kaikki yhden vuoden aikana toteutetut kehittämis- ja kokeiluprojektit.

Osa edellä ehdotetuista palveluista voisi olla maksullisia, jotta niistä aiheutuvat kustannukset saataisiin katettua. Edellä olevat ovat esimerkinomaisia ehdotuksia. Saattaa olla, että ne eivät sovellu toteutettaviksi Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan toimipisteissä. Kalasataman Redissä sijaitseva Forum Virium Helsingin Urban Living Lab on toinen tila, jossa em. palveluita voitaisiin tarjota.

² Esimerkiksi, ”Designed together with the City of Helsinki”, jos Helsingin kaupunki päättää myöntää referenssileimoja innovaatioalustojensa kumppaneille

4. KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROSESSIT YRITYSTEN JA KOLMANNEN SEKTORIN ORGANISAATIOIDEN NÄKÖKULMASTA

4.1 Vastikkeeton kehittämis- ja kokeiluprosessi

Tämä alaluku kuvaa vastikkeettoman kehittämis- ja kokeiluprosessin kokeilukumppanin, siis yrityksen tai 3. sektorin organisaation näkökulmasta. Kuvio 3 sivulla 27 esittää tästä näkökulmasta piirretyn prosessikuvauksen.

Haasteisiin tutustuminen ja kokeiluehdotuslomakkeen lähettäminen

Haasteet julkistetaan Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen www-sivuilla. Haaste kuvaa, minkälaisia tarpeita vastaavia ratkaisuehdotuksia etsitään kehittämis- ja kokeiluprosesseihin. Haaste on avoinna niin kauan kunnes on saatu toteutettua riittävästi kyseistä haastetta vastaavia kehittämis- ja kokeiluprojekteja. Kalasataman thk:n tiimin yhteyshenkilö antaa tarvittaessa lisätietoja ja keskustelee kokeiluehdotuksesta.

Yritys tai muu organisaatio täyttää kokeiluehdotuslomakkeen ja lähettää sen yhteyshenkilölle. Kun kokeiluehdotuslomake on e-lomake, lähettäjä saa täyttämänsä lomakkeen tiedot myös omaan sähköpostiinsa. Kokeiluehdotuslomakkeella kysytään seuraavat tiedot:

KOKEILUEHDOTUSLOMAKE:

- Yhteyshenkilön nimi
- Sähköposti
- Organisaatio
- Y-tunnus
- Kokeilun nimi
- Kuva yhteiskehitettävä tai kokeiltava ratkaisuidea tai palvelukonsepti.
- Kuinka valmis ratkaisuidea tai palvelukonsepti tällä hetkellä on? Täysin valmis, on jo markkinoilla tai on tuotavissa = 100 %, idea-asteella on 30 %. Vastaus: _____ %
- Alla on tyypillisiä esimerkkejä yhteiskehittämisen- ja kokeiluprojektin toimenpiteistä. Minkälaisia toimia olet alustavasti suunnitellut? Valitse yksi tai useampia.
 - Asiakkaiden/alueen asukkaiden työpaja, max noin 3 tuntia.
 - Asiakkaiden/alueen asukkaiden yksilöhaastattelut asiakasymmärryksen saavuttamiseksi.
 - Asiakkaat/alueen asukkaat kokeilevat palvelua terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiloissa (vastaanotolla, aulatilassa tms.).
 - Asiakkaat/alueen asukkaat kokeilevat palvelua arjessaan.
 - Ammattilaisten työpaja, max noin 3 tuntia.
 - Ammattilaisten yksilöhaastattelut asiakasymmärryksen saavuttamiseksi.
 - Ammattilaiset kokeilevat palvelua työssään.
 - Monitoimijainen työpaja, myös terveys- ja hyvinvointikeskuksen ulkopuolisia toimijoita, max noin 3 tuntia.
- Lyhyt vapaamuotoinen kuvaus toteutuksesta.
- Yhteiskehittämisen- ja kokeiluprojektin lopputulos, opit ja hyödyt oman yrityksen näkökulmasta.
- Yhteiskehittämisen- ja kokeiluprojektin lopputulos, opit ja hyödyt käyttäjän näkökulmasta.
- Yhteiskehittämisen- ja kokeiluprojektin lopputulos, opit ja hyödyt Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen näkökulmasta.
- Hyväksyn tietojen tallentamisen: Kyllä; Ei

Vastausten merkkimäärä on rajoitettu (ks. Liite 1), sillä tarkoituksena on säästää kokeiluehdotuksen lähettäjän aikaa prosessin alussa. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus käsittelee saapuneet kokeiluehdotukset kolmen-neljän viikon välein ja päättää, kutsutaanko ehdotuksen lähettäjä kehittämis- ja kokeiluprojektin suunnittelutapaamiseen. Kokeiluehdotuksen lähettäjä saa päätöksen perusteluineen tiedokseen.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin yhteissuunnittelu: kokeilukanvaasin täyttäminen

Yrityksen (tai 3. sektorin organisaation) ja Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimin yhteisessä suunnittelutapaamisessa täytetään ns. kokeilukanvaasi (kuvio 2). Kanvaasin kysymykset ohjaavat keskustelua siten, että tapaamisen päätyttyä osapuolilla on yhteinen ymmärrys kehittämis- ja kokeiluprojektin tavoitteista, toteutuksen vaatimista resursseista, työnjaosta ja aikataulusta. Kokeilukanvaasipohja on liitteenä 2.

YRITYKSEN TAVOITTEET	OSALLISTUJAT A) KÄYTTÄJIEN EDUSTAJAT (ASIAKKAAT / ASUKKAAT)?	OSALLISTUJIEN REKRYTOINTI: KUKA, MITEN? A) KÄYTTÄJIEN EDUSTAJAT (ASIAKKAAT, ASUKKAAT)?	TUTKIMUSLUPA? MITEN MENETELLÄÄN?
ALUSTAN TAVOITTEET	B) SOTE-AMMATTILAISET? C) MUUT TOIMIJAT?	B) SOTE-AMMATTILAISET? C) MUUT TOIMIJAT?	PALAUTTEEN KERUU: KUKA, MITEN, MITÄ ARVIOIDAAN, MILLOIN?
KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROJEKTIN YHTEISET TAVOITTEET JA ENNAKOIDUT VAIKUTUKSET	TOTEUTUKSEN RESURSSIT (MATERIAALIT, PROTOTYYPIT, SOVELLUKSET, LAITTEET, DATA, TILAT, KONTAKTIT VERKOSTOIHIN, FASILITOINTITYÖ YM.): MITÄ TARVITAAN, MISTÄ SAADAAN, MITÄ MAKSAA?	TÄRKEIMMÄT TOIMET, TYÖNJAKO	VIESTINTÄ: PÄÄLINJAT, TYÖNJAKO?
RISKIT JA UHAT			AIKATAULU, ML. VÄLIARVIOINTI- JA MUUT TARKASTUSPISTEET

Kuvio 2. Kehittämis- ja kokeiluprojektin kokeilukanvaasi

Yhteisen suunnittelutapaamisen jälkeen yritys (tai kolmannen sektorin organisaatio) voi päättää, että se ei jatka kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutukseen. Myös Kalasataman terveyst- ja hyvinvointikeskus voi päättää, että prosessia ei jatketa. Päätöksen perustelut kirjataan.

Sopimus kehittämis- ja kokeiluprojektin toteuttamisesta

Yritys (tai kolmannen sektorin organisaatio) allekirjoittaa sopimuksen Kalasataman terveyst- ja hyvinvointikeskuksen kanssa yhteisen kehittämis- ja kokeiluprojektin toteuttamisesta. Sopimuksen liitteeksi tulee projektin vapaamuotoinen toteutus-suunnitelma, jonka yritys (tai 3. sektorin organisaatio) on laatinut kokeilukanvaasille kirjattuja ideoita hyödyntäen. Toteutussuunnitelma kuvaa projektin aloitushetkellä tiedossa olevat toimenpiteet. Jokaisesta toimenpiteestä kirjataan:

- mikä organisaatio vastaa toimenpiteestä, henkilön nimi
- toimenpiteen aikataulut
- jos tarvitaan kolmansilta osapuolilta ostettavia palveluita, esimerkiksi työpajojen fasilitointipalvelua, tieto siitä, mikä organisaatio hankkii ja vastaa kustannuksista.

Toteutussuunnitelma sisältää myös arviointitoimet. Toteutussuunnitelma ei kuitenkaan ole ”kiveen hakattu dokumentti”, vaan kehittämis- ja kokeilutoiminnalle on tyypillistä jatkuva arviointi ja suunnitelmien ketterä muuttaminen kokemusten ja oppien karttuessa.

Jos kehittämis- ja kokeiluprojekti edellyttää tutkimuslupaa, se lisätään sopimuksen liitteeksi.

Kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutus mahdollisine väliarviointineen

Kehittämis- ja kokeiluprojekteja toteutetaan, jotta toimijat oppisivat mahdollisimman paljon. Oppiminen edellyttää palautteiden ja ideoiden keräämistä, kerätyn tiedon ja kokemusten reflektointia johtopäätösten tekemiseksi myös projektin aikana eikä vain sen päättyessä. Väliarvioinnissa voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että kehittämis- ja kokeiluprojektia ei jatketa, jos oppimistavoitteet on jo saavutettu. Usein toteutussuunnitelmia muutetaan tai täydennetään väliarviointien jälkeen.

Kehittämis- ja kokeiluprojektin loppuarviointi ja vaikutusten ennakointi

Palautteita, oppeja, kokemuksia, tuntemuksia ja saavutettuja tuloksia kerätään kaikilta kehittämis- ja kokeiluprosessiin osallistuneilta toimijoilta. Arvioinnin kohteita ovat ainakin seuraavat:

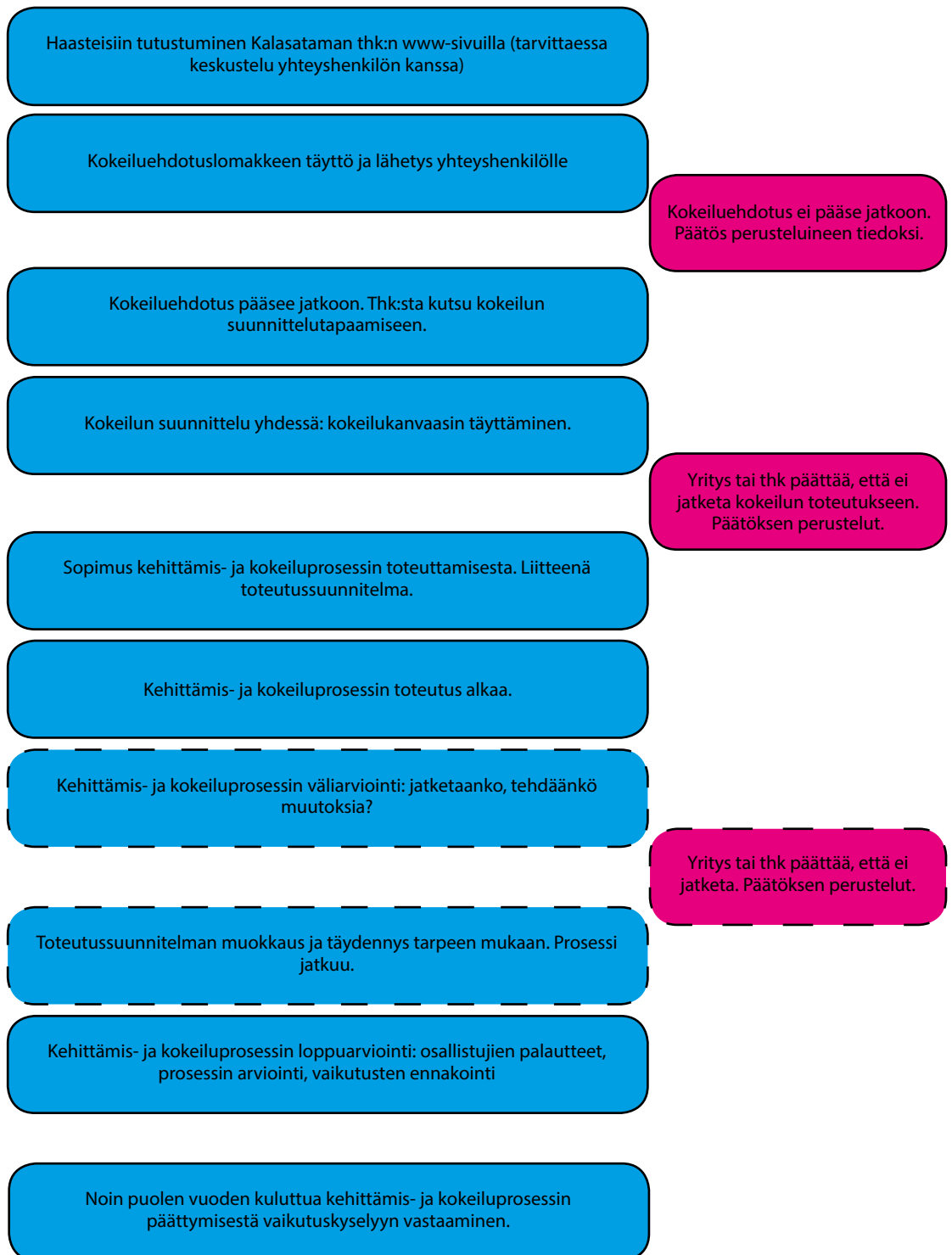
- yhteiskehitetty ja kokeiltu palvelukonsepti
- prosessiin osallistuneiden käyttäjien (asiakkaat, asukkaat, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset) kokemus osallistumisestaan
- kehittämis- ja kokeiluprosessi kokonaisuutena: haasteeseen tutustumisesta loppuarviointiin
- prosessin aikana saavutetut tulokset ja vaikutukset eri toimijoiden näkökulmista
- ennakoitua, tavoitellut vaikutukset puolen vuoden kuluessa prosessin päättymisestä eri toimijoiden näkökulmista.

Monitoimijainen kehittämis- ja kokeilutoiminta vaatii resursseja. Jotta sen vaikutavuutta pystyttäisiin arvioimaan pitemmällä aikavälillä, jokaisen kehittämis- ja kokeiluprojektin tuotokset ja ennakoitua, tavoitellut vaikutukset dokumentoidaan.

Toteutuneiden vaikutusten arviointi puolen vuoden päästä

Kalasadaman terveys- ja hyvinvointikeskus lähettää kehittämis- ja kokeiluprosessiin osallistuneille yrityksille ja kolmannen sektorin organisaatioille noin kuusi kuukautta projektin päättymisen jälkeen kyselyn toteutuneista vaikutuksista. Arviointityötä voi tehdä myös ulkopuolinen toimija, kuten korkeakoulu tai tutkimuslaitos.

Seuraavan sivun kuvio 3 esittää vastikkeettoman kehittämis- ja kokeiluprosessin yrityksen (tai kolmannen sektorin organisaation) näkökulmasta. Väliarviointiin liittyvät vaiheet on kuviossa 3 esitetty katkoviivoin, sillä lyhytkestoisissa projekteissa väliarviointi ei välttämättä ole tarpeen.

Kuvio 3. Vastikkeeton kehittämis- ja kokeiluprosessi yrityksen (tai 3. sektorin organisaation) näkökulmasta

4.2 Vastikkeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi: usean toimijan organisoima tarjouskilpailu

Tämä alaluku kuvaa vastikkeellisen kehittämis- ja kokeiluprosessin kokeilukumppanin, siis yrityksen tai 3. sektorin organisaation näkökulmasta. Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeessa toteutetussa vastikkeellisessa kehittämis- ja kokeiluprosessissa Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus ei ollut ainoa alusta, vaan hankkeen perusidean mukaisesti kehittämis- ja kokeiluprosesseja oli tarkoitus toteuttaa yhteistyössä Keskon työ-terveyden, SRV:n ja CGI:n kanssa.

Forum Virium Helsingin aiemmin kehittämä Nopeiden kokeilujen ohjelma koostuu vastikkeellisista kehittämis- ja kokeiluprosesseista, toisin sanoen kehittämis- ja kokeilukumppanit osallistuvat kokeiluehdotuksillaan tarjouskilpailuun. Nopeiden kokeilujen -ohjelman omistajana Forum Virium on organisoinut tarjouskilpailut yhteistyössä Helsingin kaupungin toimialojen edustajien kanssa. Nopeiden kokeilujen ohjelman toimintatavat esittelee Cook Book. Nopeiden kokeilujen reseptit – opas (Mustonen ym. 2018).

Hankkeessa saatuihin kokemuksiin perustuen seuraavaksi esitellään yritysten ja 3. sektorin organisaatioiden näkökulmasta sellainen vastikkeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi, jossa tarjouskilpailu organisoidaan usean toimijan yhteistyönä. Prosessikuvauksen lähtökohtana on, että Forum Virium Helsinki tai Helsingin kaupungin elinkeino-osasto tai muu toimija on vastikkeellisen kehittämis- ja kokeiluprosessin organisoiija ja Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus on yksi kehittämis- ja kokeilualustoista, siis osallistuu toteutukseen. Vastikkeellisen kehittämis- ja kokeiluprosessin pääorganisaattorista käytetään jatkossa ”kokeiluohjelman vetäjä”-nimitystä. Kuvio 4 sivuilla 32 - 33 esittää prosessin vaiheet.

Haasteisiin tutustuminen ja tarjouksen lähettäminen

Haasteet julkistetaan mm. Forum Virium Helsingin ja Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen www-sivuilla. Haaste kuvaa, minkälaisia tarpeita vastaavia ratkaisuehdotuksia etsitään kehittämis- ja kokeiluprosesseihin ja minkälaisissa kokeiluympäristöissä kehittämis- ja kokeiluprojektit voidaan toteuttaa. Usean toimijan organisoimassa tarjouskilpailussa tarjolla on terveys- ja hyvinvointikeskuksen lisäksi muita kokeiluympäristöjä, esimerkiksi tietyn kolmannen sektorin organisaation avulla voidaan rekrytoida yhteiskehittäjiä ja kokeilijoita ko. organisaation jäsenistön joukosta tai suuryritys lupaa avustaa kokeilijoiden rekrytoinnissa oman henkilöstönsä keskuudesta. Kokeiluohjelman yhteyshenkilö antaa tarvittaessa lisätietoja ja keskustele kokeiluehdotuksesta.

Yritys lähettää tarjouksensa, siis kokeiluehdotuksensa, e-lomakkeella tarjouspyynnön voimassaolon puitteissa. Ehdotus e-lomakkeen sisällöksi on liitteenä 3. Tarjouskilpailun organisaattoreiden edustajista koottu arviointiraati pisteyttää kaikki kokeiluehdotukset. Arviointiraadin päätös lähetetään tiedoksi tarjouksen lähettäjälle. Kymmenen kiinnostavimman kokeiluehdotuksen lähettäjää saa kutsun Co-creation Jam -tapahtumaan.

Co-creation Jam -tapahtumaan osallistuminen

Noin puolen päivän mittainen Co-Creation Jam on pakollinen vaihe valintaprosessissa. Kokeiluohjelman vetäjä kutsuu Jameihin tarjouskilpailun organisaattorit, top 10 -tarjouksen lähettäjät sekä haasteen ja kokeiluehdotusten teemoista riippuen Kalasataman alueen muita toimijoita (esimerkiksi asukasyhdistys, kauppakeskus, Helsingin kaupungin muut toimialat). Tilaisuudella on kaksi tavoitetta: Ensiksi, tutustuminen ja suhteiden solmiminen kaikkien Jamien osallistujien kesken ja toiseksi, tarjouksen eli kokeiluehdotuksen jatkokehittely yhdessä kokeiluympäristöä edustavien henkilöiden kanssa.

Ensimmäisen tavoitteen saavuttamiseksi startup- tai pk-yrityksen edustajat (tai muu tarjouksen lähettäjä, yht. 10) esittelevät kokeiluehdotuksensa kolmen minuutin puheessa. Vastaavasti kokeiluympäristöjen edustajat (toisin sanoen Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus ja tarjouskilpailun yhteistyökumppanit) esittelevät, mitä kokeiluympäristöillä on tarjota kehittämis- ja kokeiluprojektien toteutuksen tueksi. Lisäksi ohjelmassa voi olla ns. speed dating -osio tai vastaava, jolla varmistetaan, että osallistujat onnistuvat luomaan kontakteja toisiinsa.

Jotta toinen tavoite saavutetaan, tarjouksen lähettäjä ja juuri kyseisen kokeiluehdotuksen kannalta soveltuvimman kokeiluympäristön edustajat jatkokehittävät kokeiluehdotusta täyttämällä yhdessä kokeilukanvaasin (liite 2). Jam-tapahtuman jälkeen arviointiraati päättää, mitkä viisi tai kuusi kokeiluehdotusta toteutetaan. Raati tekee päätöksensä tarjousten ja kokeilukanvaasin perusteella. Päätös perusteluineen lähetetään kaikille Jamien osallistujille.

Sopimus kehittämis- ja kokeiluprojektin toteuttamisesta

Yritys (tai kolmannen sektorin organisaatio) allekirjoittaa sopimuksen kokeiluohjelman vetäjäorganisaation kanssa kehittämis- ja kokeiluprojektin toteuttamisesta. Sopimuksen ensimmäisenä liitteenä on kehittämis- ja kokeiluprojektin tiivis kuvaus, jonka on hyväksynyt myös kokeiluympäristön edustaja. Sopijaosapuolet ja kokeiluympäristön edustaja (joko Kalasataman terveystieteiden keskus tai tarjouskilpailun yhteistyökumppani) viestivät kokeilusta omissa kanavissaan.

Sopimuksen liitteeksi tulee projektin vapaamuotoinen toteutussuunnitelma, jonka yritys (tai 3. sektorin organisaatio) on laatinut kokeilukanvaasille kirjattuja ideoita hyödyntäen. Toteutussuunnitelma kuvaa projektin aloitushetkellä tiedossa olevat toimenpiteet. Jokaisesta toimenpiteestä kirjataan:

- mikä organisaatio vastaa toimenpiteestä, henkilön nimi
- toimenpiteen aikataulut.

Toteutussuunnitelma sisältää myös arviointitoimet. Toteutussuunnitelma ei kuitenkaan ole ”kiveen hakattu dokumentti”, vaan kehittämis- ja kokeilutoiminnalle on tyypillistä jatkuva arviointi ja suunnitelmien ketterä muuttaminen kokemusten ja oppien karttuessa.

Jos kehittämis- ja kokeiluprojekti edellyttää tutkimuslupaa, se lisätään sopimuksen liitteeksi.

Kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutus väliarviointineen

Kehittämis- ja kokeiluprojekteja toteutetaan, jotta toimijat oppisivat mahdollisimman paljon. Oppiminen edellyttää palautteiden ja ideoiden keräämistä, kerätyn tiedon ja kokemusten reflektointia johtopäätösten tekemiseksi myös projektin aikana eikä vain sen päättyessä. Väliarvioinnissa voidaan tulla siihen johtopäätökseen, että kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutussuunnitelmaa on tarpeen muuttaa, etenkin jos alussa asetetut oppimistavoitteet on jo saavutettu tai ensimmäiset hypoteesit on ”testattu”.

Vastikkeelliseen kehittämis- ja kokeiluprosessiin kuuluu olennaisena osana saatujen oppien ja kokemusten jakaminen tarjouskilpailun organisaattoreiden ja kaikkien valittujen kokeilujen toimijoiden kanssa. Väliarviointien tulokset jaetaan yhteisessä aamukahvitilaisuudessa (kesto 2,5 tuntia). Tilaisuus tarjoaa mahdollisuuden tunnistaa uusia yhteistyömahdollisuuksia sekä muiden kokeiluja toteuttavien startup- ja pk-yritysten tai kolmannen sektorin organisaatioiden kanssa että muiden kokeiluympäristöjen kanssa. Kokeiluohjelman vetäjä kutsuu tilaisuuteen

myös muita Kalasataman palveluekosysteemin toimijoita. Kehittämisen- ja kokeiluprojektien sisällöistä riippuen tilaisuuteen kutsutaan esimerkiksi korkeakoulujen, yrityskehittämöiden, Helsinki Business Hubin tai NewCo Helsingin edustajia.

Kehittämisen- ja kokeiluprojektin toteutussuunnitelmaa muutetaan ja täydennetään tarpeen mukaan väliarvioinnin ja aamukahvitilaisuuden jälkeen. Kaikki osapuolet viestivät aktiivisesti projektien kuulumisista omissa kanavissaan.

Kehittämisen- ja kokeiluprojektin loppuarviointi ja vaikutusten ennakointi

Palautteita, oppeja, kokemuksia, tuntemuksia ja saavutettuja tuloksia kerätään kaikilta kehittämis- ja kokeiluprosessiin osallistuneilta toimijoilta. Arvioinnin kohteita ovat ainakin seuraavat:

- yhteiskehitetty ja kokeiltu palvelukonsepti
- prosessiin osallistuneiden käyttäjien (asiakkaat, asukkaat, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset) kokemus osallistumisestaan
- kehittämis- ja kokeiluprosessi kokonaisuutena: haasteeseen tutustumisesta loppuarviointiin
- prosessin aikana saavutetut tulokset ja vaikutukset eri toimijoiden näkökulmista
- ennakoitua, tavoitellut vaikutukset puolen vuoden kuluessa prosessin päättymisestä eri toimijoiden näkökulmista.

Monitoimijainen kehittämis- ja kokeilutoiminta vaatii resursseja. Jotta sen vaikutavuutta pystyttäisiin arvioimaan pitemmällä aikavälillä, jokaisen kehittämis- ja kokeiluprojektin tuotokset ja ennakoitua, tavoitellut vaikutukset dokumentoidaan.

Yhteinen tilaisuus oppien, kokemusten ja tulosten julkistamiseksi

Vastikkeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi päättyy kaikkien viiden-kuuden kokeilun yhteiseen tilaisuuteen, jossa esitetään projektien opit, kokemukset ja tulokset eri toimijoiden näkökulmista. Kokeiluohjelman vetäjä ja kaikki projektien toteutukseen osallistuneet toimijat lähettävät kutsuja omille sidosryhmilleen, jotta viesti tavoittaa mahdollisimman monen terveys- ja hyvinvointipalvelujen kehittämis- ja kokeilutoiminnasta kiinnostuneen.

Toteutuneiden vaikutusten arviointi puolen vuoden päästä

Kokeiluohjelman vetäjä lähettää kehittämis- ja kokeiluprosessiin osallistuneille yrityksille ja kolmannen sektorin organisaatioille noin kuusi kuukautta projektin päättymisen jälkeen kyselyn toteutuneista vaikutuksista.

Tarjouspyyntöön tutustuminen FVH:n tai Kalasataman thk:n www-sivuilla (tarvittaessa keskustelu yhteyshenkilön kanssa)

Tarjouslomakkeen täyttö ja lähetys tarjouspyynnön voimassaoloajan puitteissa.

Tarjousta ei hyväksytä.
Arviointiraadin päätös tiedoksi.

Tarjous arvioidaan 10 kiinnostavimman joukkoon. Arviointiraadilta kutsu Co-creation Jam -tapahtumaan (3 tuntia).

Co-creation Jam -tapahtumassa kokeilukanvaasin täyttö yhdessä kokeilualustan edustajien kanssa; yhteistyömahdollisuuksien tunnistaminen muiden Jamiin osallistuvien toimijoiden kanssa.

Arviointiraati päättää tarjousten ja kokeilukanvaasien perusteella, mitkä 5-6 kokeiluehdotusta toteutetaan. Päätös perusteluineen tiedoksi kaikille 10:lle Jameihin osallistuneelle tarjouksen lähettäjälle.

Sopimus kehittämis- ja kokeiluprosessin toteuttamisesta ostopalveluna yritykseltä tai 3. sekt. organisaatiolta. Liitteenä toteutussuunnitelma.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin toteutus alkaa.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin väliarviointi: jatketaanko, tehdäänkö muutoksia?

Kaikkien toimijoiden yhteinen aamukahvitilaisuus: Opit ja kokemukset tähän mennessä, uusien yhteistyökumppaneiden löytämisen tarpeet kokeiluprosessin jatkotoimiin

Kehittämis- ja kokeiluprosessin toteutus jatkuu väliarvioinnin ja aamukahvitilaisuuden johtopäätökset huomioon ottaen, toteutussuunnitelman muokkaus ja täydennys tarpeen mukaan.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin loppuarviointi: osallistujien palautteet, prosessin arviointi, vaikutusten ennakointi

Toteutettujen kehittämis- ja kokeiluprosessien lopputilaisuus (kaikille avoin). Kutsun jatkolähetys omille sidosryhmille.

Noin puolen vuoden kuluttua kehittämis- ja kokeiluprosessin päättymisestä vaikutuskyselyyn vastaaminen.

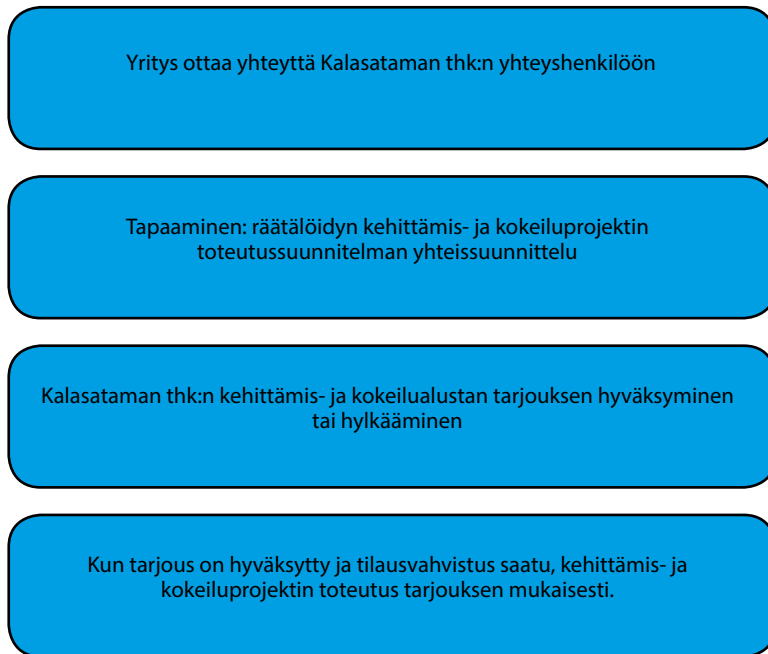
Kuvio 4. *Vastikkeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi yrityksen (tai 3. sektorin organisaation) näkökulmasta*

4.3 Maksullisten kehittämis- ja kokeilupalvelujen prosessi yritysten (tai kolmannen sektorin organisaatioiden) näkökulmasta

Yritys tai kolmannen sektorin organisaatio voi ostaa Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kehittämis- ja kokeilualustalta räätälöityjä palveluja. Tällöin koko Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus on käytettävissä kokeiluympäristönä.

Maksullisessa kehittämis- ja kokeiluprosjektissa on pääsääntöisesti vain kaksi osapuolta: yritys ostajana ja Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus kokeiluympäristönä ja palveluiden tarjoajana. Prosessi alkaa yrityksen edustajan yhteydenotolla Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen yhteyshenkilöön. Jotta tarjous pystytään räätälöimään yrityksen tarpeita vastaavaksi, on tarpeen järjestää kehittämis- ja kokeiluprosessin suunnittelutapaaminen (tai videoneuvottelu), jossa yhdessä laaditaan toteutussuunnitelma. Sen perusteella Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus laatii tarjouksen yritykselle tai päättää olla tekemättä tarjousta. Tarjous kuvaa yksityiskohtaisesti, mistä toimenpiteistä kehittämis- ja kokeilualusta vastaa ja mistä toimista yritys itse vastaa. Jos yritys hyväksyy tarjouksen, tarjoaja lähettää tilausvahvistuksen, minkä jälkeen kehittämis- ja kokeiluprosessin toteutus voi alkaa.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus viestii sisäisesti myös kaikista myymistään kehittämis- ja kokeiluprosjekteista. Ulkoisesta viestinnästä sovitaan kehittämis- ja kokeilupalvelujen asiakkaan kanssa erikseen. Prosessi on esitetty kuviossa 5.

Kuvio 5. Maksullisten kehittämis- ja kokeilupalvelujen prosessi yrityksen näkökulmasta

5. KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROSESSIT ALUSTAN NÄKÖKULMASTA

5.1. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen rooli kehittämis- ja kokeiluprosesseissa

Edellä alaluvussa 3.3 alustan tarjoama luokiteltiin kolmeen ryhmään: vastikkeettomat kehittämis- ja kokeiluprosessit, vastikkeelliset kehittämis- ja kokeiluprosessit sekä myytävät kehittämis- ja kokeilupalvelut. Seuraavaan kuvioon 6 on tiivistetty näiden palveluiden olennaisimmat piirteet.

Kuviossa 6 on lyhyesti luonnehdittu Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimin roolia erityyppisissä kehittämis- ja kokeiluprosesseissa. Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialalla on toiminut jo vuodesta 2016 alkaen ns. Välittäjärinti, joka on koordinoanut Kalasataman alueella toteutettuja hyvinvointiteeman Nopeiden kokeilujen ohjelmia. Sosiaali- ja terveystoimialan toimijoiden mahdollisia rooleja käsitellään tämän raportin viimeisessä luvussa 6.

KALASATAMAN TERVEYS- JA HYVINVOINTIKESKUS ALUSTANA: TARJOOMA YRITYKSILLE JA 3. SEKTORIN ORGANISAATIOILLE		
VASTIKKEETTOMAT KEHITTÄMIS- JA KOKEILU- PROSESSIT	VASTIKKEELLISET KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPRO- SESSIT	MYYTÄVÄT KEHITTÄMIS- JA KOKEILU- PALVELUT
<ul style="list-style-type: none"> • THK KUVAA TEEMAT TAI HAASTEET, JOIHIN HAETAAN KOKEILUKUMPPANEITA. HAASTEESTA VOI YKSILÖIDÄ, MINKÄLAISTA KOKEILUKUMPPANIA HAETAAN. HAASTE WWW-SIVUILLA. PÄÄOSIN KAHDEN TOIMIJAN KOKEILUJA. THK AINOAA KOKEILUALUSTA. • THK JA KOKEILUKUMPPANIT VASTAAVAT OMISTA KUSTANNUKSISTAAN. 	<ul style="list-style-type: none"> • MONITOIMIJAINEN TARJOUSKILPAILU, JOLLA OSTETAAN PIENHANKINTOINA HAASTETTA VASTAAVIA KOKEILUJA. • THK:N LISÄKSI TARJOUSKILPAILUN YHTEISTYÖKUMPPANIT (2 SUURYRITYSTÄ) OSALLISTUVAT HAASTEEN MUOTOILUUN, KOKEILUJEN VALINTAAN JA TOIMIVAT KOKEILUYMPÄRISTÖINÄ. • THK VASTAA OMISTA KUSTANNUKSISTAAN. 	<ul style="list-style-type: none"> • KEHITETTÄVÄN TAI TESTATTAVAN PALVELUN PITÄÄ VASTATA TUNNISTETTUJA ASIAKASTARPEITA. • RÄÄTÄLÖIDYT PALVELUT TARJOUKSEN MUKAAN. • HINTALISTA, JOSSA ESIMERKKEJÄ; AINA KUITENKIN RÄÄTÄLÖITY TARJOUS. • MYÖS LAAJAT PILOTIT JA VALIDOINTITUTKIMUKSET.
<ul style="list-style-type: none"> • TOIMINNAN ORGANISOINNIN PÄÄVASTUU THK:N TIIMILLÄ. • VÄLITTÄJÄRINKI TUKEE TARVITTAESSA 	<ul style="list-style-type: none"> • TOIMINNAN ORGANISOINNIN PÄÄVASTUU FVH:LLA, ELINKEINO-OSASTOLLA TAI MUULLA TOIMIJALLA. • VÄLITTÄJÄRINKI VASTAA RAHOITUKSEN HANKINNASTA JA PÄÄVASTUUTAHON SOPIMISESTA. • THK:N TIIMI MUKANA NIISSÄ KOKEILUISSA, JOTKA TOTEUTETAAN THK:SSA. 	<ul style="list-style-type: none"> • TOIMINNAN ORGANISOINNIN PÄÄVASTUU THK:N TIIMILLÄ. • ALUSSA VÄLITTÄJÄRINKI VAHVASTI MUKANA PALVELUIDEN KONSEPTOINNISSA JA HINNOITTELUSSA.

Kuvio 6. Kehittämisen ja kokeilualustan palveluiden pääpiirteet ja thk:n tiimin rooli

5.2. Vastikkeeton kehittämis- ja kokeiluprosessi alustan eli thk:n näkökulmasta

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimi vastaa vastikkeettomien kehittämis- ja kokeiluprosessien organisoinnista. Tässä aluvussa prosessi kuvataan thk:n tiimin näkökulmasta sekä tekstinä että prosessikaaviona (kuvio 7, sivut 44 -45).

Kehittämishaasteen muotoilu ja julkistaminen

Sekä vastikkeeton että vastikkeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi alkaa kehittämishaasteen määrittelyllä. Haaste viestii, minkälaisia tarpeita vastaavia ratkaisuehdotuksia halutaan kehittää ja kokeilla monitoimijaisena yhteistyönä. Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeessa kehittämishaaste kuvattiin näin:

Tavoitteena on löytää uudenlaisia ratkaisuja tukemaan urbaania hyvinvointia kahdesta eri näkökulmasta:

- *Miten kaupunkilaiset voisivat paremmin huolehtia hyvinvoinnistaan ja terveydestään arjessa? Miten digitaalisilla ratkaisuilla ja niihin liittyvillä palveluilla voidaan parantaa kaupunkilaisten edellytyksiä elää aktiivista arkea? Ihmissuhteet, henkinen jaksaminen, arjen liikunta, ravinto ja lepo – kaikki nämä yhdessä ja erikseen vaikuttavat hyvinvointiimme.*
- *Miten kaupunkiympäristö voi tukea terveyttä ja hyvinvointia? Miten ratkaisut voivat hyödyntää alueen fyysisiä tiloja ja asuinympäristön tarjoamia mahdollisuuksia ja edistää kaupunkilaisten entistä parempaa hyvinvointia. Ratkaisu voi myös hyödyntää innovatiivisesti olemassa olevaa dataa ja uuttaa teknologiaa. (<https://kalasatamawellbeing.fi/kokeiluhaaste/>)*

Hanketoimijat päättivät, että hankkeessa avattiin laaja kehittämishaaste, sillä haluttiin olla avoimia monenlaisille ratkaisuehdotuksille. Kehittämishaastetta muotoillessa pohditaan seuraavia kysymyksiä:

- Minkälaisia vaikutuksia kehittämis- ja kokeiluprosessiin valittavilta ratkaisuehdotuksilta odotetaan?
- Mahdollistaako haaste erilaisten ratkaisujen kirjon?

Usein haaste tiivistetään Miten me voisimme -kysymykseksi. Hankkeessa haettiin etenkin sellaisia ratkaisuehdotuksia, joita asukkaat voisivat itsenäisesti hyödyntää oman hyvinvointinsa parantamiseksi – siitä syystä miten-kysymyksen subjektina ovat kaupunkilaiset.

Kehittämishaaste kuvaa myös kehittämis- ja kokeiluympäristön ja sen mahdolliset rajoitukset. Hankkeen kehittämis- ja kokeiluympäristö kuvattiin näin:

Kokeiluohjelman kumppaneina ovat Kalasataman uusi hyvinvointi- ja terveyskeskus, SRV Yhtiöt Oy, Kesko Oyj sekä CGI Suomi Oy. ... Kokeilun tulee kytkeytyä hankkeen yhteistyökumppaneiden toimintaan Kalasataman alueella, mutta kokeilu voidaan osin toteuttaa myös muualla kaupungissa. (<https://kalasatamawellbeing.fi/kokeiluhaaste/>)

Rajoituksena voidaan mainita esimerkiksi se, että kehittämis- ja kokeiluprosessin aikana syntynyttä dataa ei voida yhdistää terveys- ja hyvinvointikeskuksen tietoihin. Kehittämishaasteessa ja siitä tiedotettaessa voidaan mainita, minkälaisia kumppaneita erityisesti haetaan. Hankkeen kehittämisshaasteesta uutisoitiin näin: ”Pk- tai startup-yrittäjä, tule kokeilemaan hyvinvointiratkaisua Kalasatamaan”. Haaste voi kuitenkin yhtä lailla olla suunnattu esimerkiksi kolmannen sektorin organisaatioille tai usean erityyppisen toimijan yhteenliittymille.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus julkistaa vastikkeettoman kehittämis- ja kokeiluprosessin haasteen www-sivuillaan. Kontaktihenkilö antaa luonnollisesti tarvittaessa lisätietoja. Yrityksen tai kolmannen sektorin edustaja lähettää kehittämis- ja kokeiluehdotuksensa e-lomakkeella. Ehdotus e-lomakkeen sisällöksi on liitteenä 1. E-lomake on tarkoituksella lyhyt ja vastaustilan pituus on rajoitettu, sillä erityisesti startup-yritykset arvostavat hakuprosessin tehokkuutta.

Vastikkeettoman kehittämis- ja kokeiluprosessin haaste on avoinna esimerkiksi noin puoli vuotta ilman ennalta määrättyä viimeistä ehdotusten lähetyspäivää.

Kehittämis- ja kokeiluehdotusten arviointi

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimi arvioi ehdotuksia sitä mukaa kun niitä saapuu (arviointiaika enintään neljä viikkoa). Arviointikriteerit on esitetty thk:n www-sivuilla, jotta kokeiluehdotusten tekijät voivat tutustua niihin. Osa arviointikriteereistä linkittyy kehittämis- ja kokeilualustatoiminnan tavoitteisiin ja ne pysyvät samoina kaikkien haasteiden kokeiluehdotuksia arvioitaessa. Osa arviointikriteereistä kattaa tietyn haasteen erityispiirteet.

Jos ehdotus saa alhaiset pisteet tiimin arviointikeskustelussa, ehdotuksen lähettäjälle lähetetään kielteinen päätös tiedoksi perusteluineen. Jos ehdotusta ei hyväksytä kehittämis- ja kokeiluprosessiin siksi, että sen ei arvioida riittävän selkeästi linkittyvän avoinna olevan kehittämisshaasteeseen, ehdotuksen tekijälle voidaan tarjota kehittämis- ja kokeiluyhteistyötä maksullisena palveluna.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin yhteissuunnittelu: kokeilukanvaasin täyttäminen

Kehittämis- ja kokeiluprosessin toteutuksen yhteissuunnittelu on ensiarvoisen tärkeätä, jotta voidaan varmistua siitä, että toteutukseen osallistuvilla toimijoilla on yhteinen näkemys prosessin päätavoitteista. Näiden lisäksi sekä terveys- ja hyvinvointikeskuksella että kokeilukumppanilla tai kokeilukumppaneilla (pk-yritys, startup, 3. sektorin organisaatio, oppilaitos) voi olla omia tavoitteitaan, esimerkiksi toimijoiden oppimistavoitteet saattavat erota toisistaan.

Yhteissuunnittelua tukee kokeilukanvaasi, jolle kirjataan tapaamisessa keskustellut ja sovitut asiat. Kokeilukanvaasi rakentuu kuviossa 2 sivulla 24 esitetyistä lohkoista.

Se on liitteenä 2. Kehittämis- ja kokeiluprojektin yhteissuunnittelua ehdotetaan siis pakolliseksi osaksi prosessia, sillä on tärkeätä, että toimijoiden välinen luottamus-suhde alkaa rakentua jo ennen varsinaisten kehittämis- ja kokeilutoimien aloittamista. Riittävä avoimuus on monitoimijaisen kehittämis- ja kokeilutoiminnan edellytys. Avoimuus ja valmius oppia yhdessä puolestaan edellyttävät toimijoiden välistä luottamusta.

Kehittämis- ja kokeiluprosessista vastaava thk:n tiimi kutsuu toteutuksen suunnittelupalaveriin ne thk:n ammattilaiset, jotka todennäköisesti osallistuvat asiakkaiden rekrytointiin tai muulla tavoin ovat mukana toteutuksessa tai joiden asiantuntemusta tarvitaan esimerkiksi kehittämis- ja kokeiluprosessin arvioinnissa, vaikka itse kokeilu toteutettaisiin ilman ammattilaisten mukanaoloa.

Kokeilukanvaasi ohjaa toimijoita pohtimaan etukäteen kehittämis- ja kokeiluprosessin vaatimia resursseja, työnjakoa sekä arviointia. Kokeiluehdotus saattaa muuttua yhteissuunnittelutapaamisen aikana. Keskustelu voi tuoda esiin myös sellaisia rajoitteita tai esteitä, joiden vuoksi on tarpeen pohtia, toteutetaanko kehittämis- ja kokeiluprosessia sittenkään.

Jos terveys- ja hyvinvointikeskus tai kokeiluehdotuksen tekijä päättää yhteissuunnittelutapaamisen jälkeen, että prosessia ei jatketa toteutukseen, thk:n tiimi kirjaa päätöksen perustelut muistiin. Lisäksi kirjataan tapaamisessa mahdollisesti esille tulleet prosessin (esimerkiksi haasteen muotoilu, tiedottaminen, kokeilukanvaasi) kehittämistarpeet ja ideat.

Sopimus kehittämis- ja kokeiluprosessin toteuttamisesta

Jokaisen kehittämis- ja kokeiluprosessin toteutuksesta laaditaan sopimus kaikkien osapuolten kesken. Sopimuksen liitteeksi tulee yrityksen (tai kolmannen sektorin organisaation) laatima vapaamuotoinen toteutussuunnitelma, joka pitää sisällään myös arvioinnin suuntaviivat.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin aloitusvaihe

Kun sopimus on allekirjoitettu, terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimi laatii ainakin Intraan tiedotteen kokeilusta; mahdollisesti kehittämis- ja kokeiluprosessin aloittamisesta viestitään myös Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen www-sivuilla tai Facebook-sivulla. Kokeiluun osallistuvien käyttäjien ja ammattilaisten rekrytointiviestintä hoidetaan toteutussuunnitelman mukaisesti.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin väliarviointi

Kehittämis- ja kokeiluprosesseille on varsin tyypillistä, että toteutussuunnitelmia muokataan prosessin edetessä. Väliarvioinnin tarkoituksena onkin punnita, jatketaanko aiemmin suunnitellun mukaisesti, onko tarpeen tehdä muutoksia vai onko järkevintä lopettaa kehittämis- ja kokeiluprosessi. Jos Kalasataman terveys- ja

hyvinvointikeskus tai kokeilukumppani (yritys, 3. sektorin organisaatio tms.) päättää, että prosessia ei jatketa, väliarvioinnin tulos ja tehdyt johtopäätökset tallennetaan päätöksen perusteiksi. Thk:n tiimi viestii prosessin päättymisestä ainakin Intrassa.

Kuviossa 7 sivuilla 44 - 45 tämä vaihe on piirretty katkoviivoin. Lyhyissä prosesseissa varsinaista väliarviointivaihetta tuskin tarvitaan, minkä vuoksi tämä vaihe voidaan ohittaa. Katkoviivoin piirretty vaihe viestii siis siitä, että kyseinen vaihe on ”optio”: mahdollinen, mutta ei pakollinen.

Kehittämis- ja kokeiluprosessi jatkuu päivitetyn suunnitelman mukaisesti

Vaikka tässä prosessikuvauksessa on vain yksi väliarviointivaihe, käytännössä palautteiden keruu sekä palautteista ja kokemuksista oppiminen ovat kiinteä osa kehittämis- ja kokeilutoimintaa prosessin vaiheesta riippumatta. Toteutussuunnitelma voi jäsentyä ns. sprintteinä, lyhyinä kokeilupyrähdyksinä, jolloin arviointia tehdään ainakin kunkin sprintin päätyttyä. Kehittämis- ja kokeiluprosessiin voi toteutuksen aikana tulla mukaan uusia toimijoita, joiden panokset, resurssit ja kokemukset pitää myös ottaa huomioon arvioinnissa.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin loppuarviointi ja vaikutusten ennakointi

Huolellisesti suunniteltu ja kaikki osapuolet kattava loppuarviointi on hyvin merkittävä vaihe. Palautteita, oppeja, kokemuksia, tunteita ja saavutettuja tuloksia kerätään kaikilta kehittämis- ja kokeiluprosessiin osallistuneilta toimijoilta.

Arvioinnin kohteita ovat ainakin seuraavat:

- yhteiskehitetty ja kokeiltu palvelukonsepti
- prosessiin osallistuneiden käyttäjien (asiakkaat, asukkaat, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset) kokemus osallistumisestaan
- kehittämis- ja kokeiluprosessi
- prosessin aikana saavutetut tulokset ja vaikutukset eri toimijoiden näkökulmista
- ennakoitujen, tavoitellujen vaikutusten puolen vuoden kuluessa prosessin päättymisestä eri toimijoiden näkökulmista.

Viestintä toteutetusta kehittämis- ja kokeiluprosessista

Aktiivinen sisäinen ja ulkoinen viestintä on merkittävää ja arvokasta kaikkien toimijoiden kannalta. Loppuarvioinnin jälkeen on aika viestiä toteutuneesta kokeilusta ja saaduista opeista sekä Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen Intrassa, www-sivuilla, Facebookissa ja muilla sosiaalisen median kanavilla. Toimijoiden yhteistyö myös viestinnässä tuo parhaan tuloksen.

Optiot: Toteuttajakumppanin liiketoimintamahdollisuuksien tukitoimet

Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeessa haastateltujen startup-yritysten edustajien mielestä Kalasataman alueella toteutettu kehittämis- ja kokeilu-prosessi toimii yrityksen referenssinä. Jos Helsingin kaupunki päättää ottaa kaikilla kehitys- ja kokeilualustoillaan käyttöön referenssileiman, se saattaisi lisätä erityisesti startup-yritysten kiinnostusta yhteistyöhön.

Toisena optiona ehdotamme, että kehittämis- ja kokeiluprosessin toteuttajakumppani tai kumppanit kutsutaan näytteilleasettajaksi terveys- ja hyvinvointikeskuksen aulan ns. ”showroom” -kulmaan tms., jotta sekä terveys- ja hyvinvointikeskuksessa työskentelevillä että siellä asioivilla olisi mahdollisuus tutustua uusiin tai tuleviin hyvinvointipalvelukonsepteihin. Kehittämis- ja kokeiluprosessien toteuttajakumppanit voidaan kutsua myös ”Vuoden kokeilut” -tilaisuuteen, jonne kutsutaan laajasti sidosryhmien edustajia mukaan kuulemaan oppeja ja kokemuksia. Jos terveys- ja hyvinvointikeskuksen aula ei sovellu tämäntyyppiseen toimintaan, kauppakeskus Redissä sijaitseva Forum Virium Helsingin Urban Living Lab -tila voisi olla yksi vaihtoehtoista.

Haasteen sulkeminen

Kun tiettyä haastetta vastaavia kehittämis- ja kokeiluprosesseja on toteutettu useita, arvioidaan, kattavatko jo toteutetut prosessit riittävästi haasteessa kuvattuja tarpeita. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus päättää, pidetäänkö haaste edelleen avoimena www-sivuilla vai suljetaanko se.

Toteutuneiden vaikutusten arviointi puolen vuoden päästä

Kehittämis- ja kokeiluprosessin sekä uuden palvelukonseptin vaikutuksia ennakoidaan prosessin suunnitteluvaiheessa kokeilukanvaasia täytettäessä. Loppuarviointiin sisältyy ennakoitujen ja tavoiteltavien vaikutusten tunnistaminen. Kun loppuarvioinnista on kulunut noin puoli vuotta, Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimi arvioi siihen mennessä saavutetut vaikutukset. Kehittämis- ja kokeiluprosessiin osallistuneille yrityksille ja kolmannen sektorin organisaatioille yms. lähetetään tuolloin kysely vaikutuksista. Arviointityöhön voi osallistua myös ulkopuolinen kumppani.

Haasteiden julkistaminen Kalasataman thk:n www-sivuilla. Kontaktihenkilö antaa lisätietoja tarvittaessa.

Thk:n tiimi arvioi kokeiluehdotukset ja päättää, keiden kanssa jatketaan suunnittelua.

Thk:n edustajien tapaaminen kokeiluehdotuksen lähettäneen yrityksen tai 3. sektorin org.:n kanssa: kokeilukanvaasin täyttö yhdessä.

Sopimus kehittämis- ja kokeiluprosessin toteuttamisesta. Liitteenä toteutussuunnitelma.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin toteutus alkaa. Intraan tiedote.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin väliarviointi: jatketaanko, tehdäänkö muutoksia?

Toteutussuunnitelman muokkaus ja täydennys tarpeen mukaan. Prosessi jatkuu.

Kokeiluehdotus ei pääse jatkoon. Kielteinen päätös perusteluineen tiedoksi ehdotuksen lähettäjälle. Mahd. optio: kokeiluprojekti thk:n maksullisena palveluna.

Yritys tai thk päättää, että ei jatketa kokeilun toteutukseen. Päätöksen perustelut kirjataan.

Yritys tai thk päättää, että ei jatketa. Päätöksen perustelut kirjataan.

Kehittämis- ja kokeiluprosessin loppuarviointi: osallistujien palautteet, prosessin arviointi, vaikutusten ennakointi

Toteutetun kehittämis- ja kokeiluprosessin kuvaus ja saadut opit -teksti Intraan ja www-sivuille (kumppanin hyväksyntä ensin)

Toteuttajakumppanille oikeus käyttää referenssimerkintää: "Designed together with the City of Helsinki"

Toteuttajakumppanin kutsuminen näytteilleasettajaksi thk:n aulan "showroomiin" ja/tai "Vuoden kokeilut" -tilaisuuteen.

Haastetta vastaavien, jo toteutettujen kehittämis- ja kokeiluprosessien kattavuuden arviointi: pidetäänkö haaste edelleen avoimena www-sivuilla?

Noin puolen vuoden kuluttua kehittämis- ja kokeiluprosessin päättymisestä vaikutusten arviointi thk:n näkökulmasta. Vaikutuskyselyn lähettäminen kokeilukumppanille.

Kuvio 7. Vastikkeeton kehittämis- ja kokeiluprosessi Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimin näkökulmasta

5.3. Vastikkeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi terveys- ja hyvinvointikeskuksen ja tarjouskilpailun yhteistyökumppanin näkökulmasta

Kuten edellä aluvuossa 4.2. todettiin, ehdotamme, että Forum Virium Helsinki tai Helsingin kaupungin elinkeino-osasto tai muu toimija vastaa monitoimijaisen vastikkeellisen kehittämis- ja kokeiluprosessin organisoinnista, etenkin tarjouskilpailun järjestämisestä, yhteisten tilaisuuksien organisoinnista ja viestinnästä.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksella on siten vastikkeellisissa kehittämis- ja kokeiluprosesseissa samanlainen rooli kuin tarjouskilpailun muilla organisaattoreilla ja rahoittajilla. Forum Virium Helsingin tai Helsingin kaupungin elinkeino-osaston tai muun kokeiluohjelman vetäjäorganisaation tehtävänä on etsiä 1 - 2 yhteistyökumppania tarjouskilpailuun. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus on vastikkeellisissa kehittämis- ja kokeiluprosesseissa aina yksi vaihtoehto kokeilualustaksi tai -ympäristöksi. Hankkeessa saatujen kokemusten perusteella ehdotamme, että myös tarjouskilpailun yhteistyökumppanit ovat sellaisia, jotka pystyvät tarjoamaan kokeiluympäristön, siis pystyvät auttamaan käyttäjien edustajien rekrytoinnissa ja kokeilujen toteutuksissa omissa ympäristöissään. Prosessi on esitetty kuviossa 8 sivulla 49.

Kehittämishaasteen muotoilu ja arviointikriteerien määrittäminen

Vastikkeellisen kehittämis- ja kokeiluprosessin haaste ei perustu ainoastaan Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tunnistamiin asiakas- ja asukatarpeisiin, vaan sen muotoiluun osallistuvat myös tarjouskilpailun yhteistyökumppanit. Hankkeen kokemuksiin perustuen ehdotamme, että monitoimijaisissa tarjouskilpailuissa on enintään kaksi suuryritystä (tai vastaavaa) Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen lisäksi. Jos tarjouskilpailun organisaattoreita on enemmän, haasteesta tulee helposti liian laaja, minkä seurauksena tarjoukset saattavat olla keskenään hyvin erilaisia ja siitä syystä niiden arvioinnissa on vaikea soveltaa yhtenäisiä arviointikriteerejä oikeudenmukaisesti. Haasteen lisäksi yhteistyökumppanit määrittävät tarjousten eli kokeiluehdotusten arviointikriteerit yhdessä.

Tarjousten eli kehittämis- ja kokeiluehdotusten arviointi

Tarjousten arviointiraati koostuu tarjouskilpailun yhteistyökumppaneiden edustajista ja kokeiluohjelman vetäjäorganisaation edustajista. Kukin raadin jäsen pisteyttää ensin tarjoukset itsenäisesti. Sen jälkeen arviointiraati päättää kokouksessaan, mitkä kymmenen kokeiluehdotusta kutsutaan Co-creation Jam -tilaisuuteen.

Co-creation Jam -tilaisuus

Co-creation Jam -tilaisuudessa tarjouskilpailun organisaattorit esittelevät kokeiluympäristönsä ja 10 kiinnostavimman tarjouksen tekijää esittelee

kokeiluehdotuksensa. Työskentelyorganisoidaan siten, että kukin kokeilualusta pääsee suunnittelemaan kehittämis- ja kokeiluprojektia juuri niiden kokeiluehdotusten tekijöiden kanssa, jotka haluavat hyödyntää ko. alustaa. Suunnittelukeskustelut dokumentoidaan kokeilukanvaasille (liite 2). Kokeilun yhteissuunnittelussa voidaan hyödyntää muotoilupeliä.

Toteutettavien kokeiluehdotusten valinta

Arviointiraati kokoontuu uudestaan Co-creation Jam -tilaisuuden jälkeen ja tekee päätöksen, mitkä 5 - 6 tarjousta hyväksytään. Päätöksenteossa otetaan huomioon tarjousten lisäksi Co-creation Jam -tilaisuudessa laaditut kokeilukanvaasit. Raati perustelee päätöksensä ja perustelut lähetetään tiedoksi jokaiselle Jameihin osallistuneelle tarjouksen lähettäjälle.

Kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutussuunnitelma

Kun tarjous on hyväksytty, sen lähettäjä laatii Co-creation Jameissa täytettyä kokeilukanvaasia hyödyntäen kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutussuunnitelman, joka sisältää myös arvioinnin suuntaviivat. Kyseisen projektin toteutus- eli kokeiluympäristön edustaja (siis Kalasataman terveyskeskus tai tarjouskilpailun yhteistyökumppani) tarkistaa suunnitelman ja kommentoi sitä tarpeen mukaan. Molempien osapuolten hyväksymä toteutussuunnitelma tulee sopimuksen liitteeksi. Kokeiluohjelmasta vastaava organisaatio hoitaa sopimusasiat hyväksytyntarjouksen lähettäjän kanssa.

Toteutus väli- ja loppuarviointieineen

Kehittämis- ja kokeiluprojekti alkaa toteutussuunnitelman mukaisesti ja jatkuu väliarviointiin asti. Väliarviointivaiheessa kootaan siihen mennessä saadut opit, kokemukset ja ammattilaisilta ja asiakkailta saatu palaute, sekä pohditaan, onko toteutussuunnitelmaan tarpeen tehdä muutoksia. Kokeiluohjelman vetäjä järjestää kaikille 5 - 6 kokeilun toimijoille yhteisen aamukahvitilaisuuden (noin 2,5 tuntia), jonka aikana jokaisen kehittämis- ja kokeiluprojektin edustajat jakavat muille kokemuksiaan ja oppejaan.

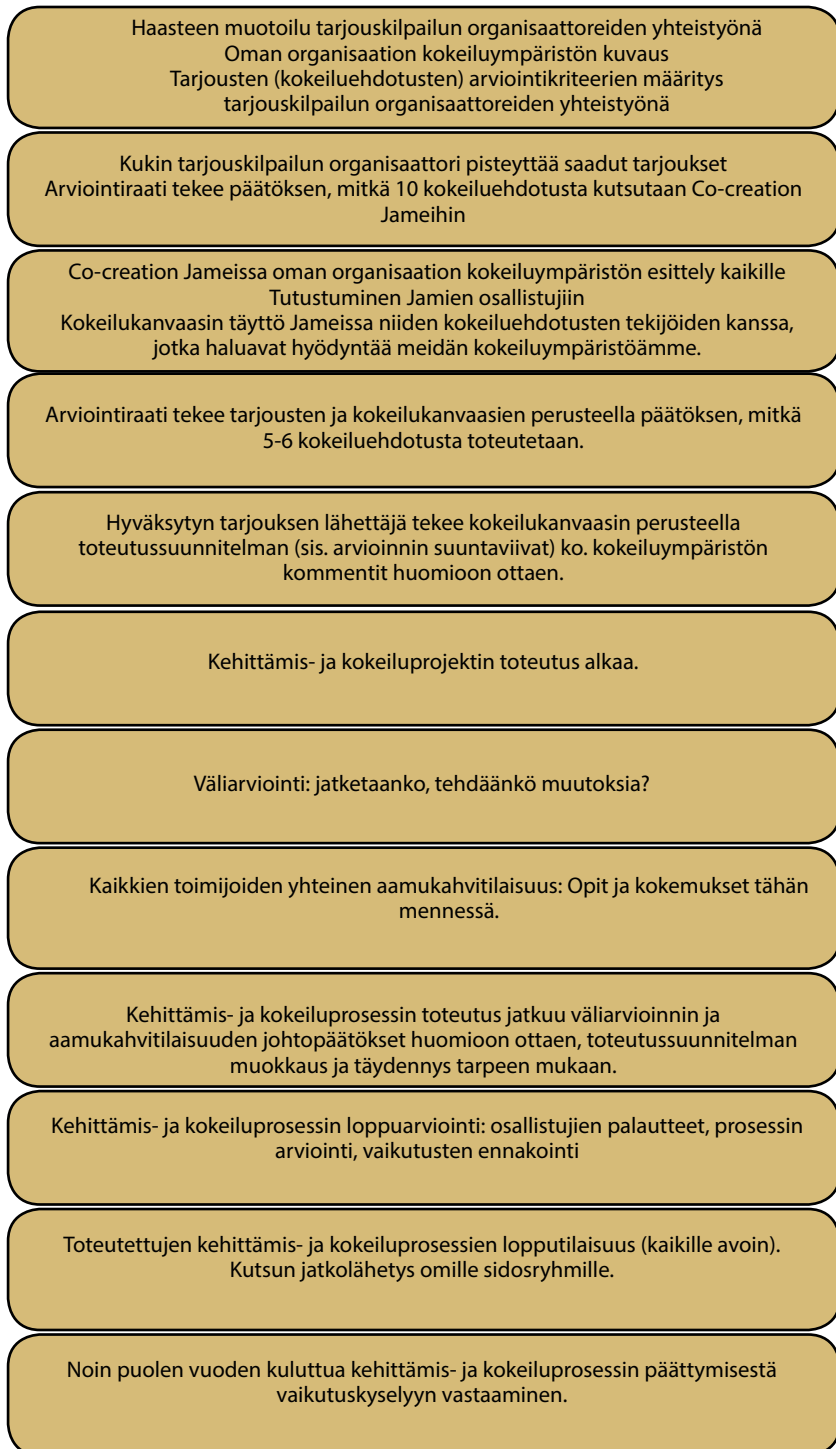
Sen jälkeen kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutus jatkuu mahdollisesti muutoksin ja täydennetyntoteutussuunnitelman mukaan loppuarviointiin asti. Kokonaisvaltainen loppuarviointi edellyttää, että projektin molemmat osapuolet, sekä yhteiskehitetyn ja kokeillun palvelun tarjoaja että kokeilualustan edustajat osallistuvat arvioinnin suunnitteluun, aineiston keräämiseen, analyysiin ja johtopäätösten tekemiseen. Vastikkeellisissa kehittämis- ja kokeiluprosesseissa saattaa olla myös ulkopuolinen toimija (yliopisto, korkeakoulu, tutkimuslaitos tms.), joka osallistuu arviointityöhön.

Yhteinen lopputilaisuus

Kokeiluohjelman vetäjä organisoii kaikille avoimen lopputilaisuuden, jossa toteutettujen kehittämis- ja kokeiluprojektien tulokset ja opit jaetaan laajemmalle yleisölle. Kukin toimija lähettää kutsun eteenpäin omille sidosryhmilleen.

Vaikutusten arviointi kuuden kuukauden kuluttua lopputilaisuudesta

Kun lopputilaisuudesta on kulunut noin puoli vuotta kaikki toimijat vastaavat vaikutuksia kartoittavaan kyselyyn.

Kuvio 8. Vastikeellinen kehittämis- ja kokeiluprosessi Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimin ja tarjouskilpailun yhteistyökumppanin näkökulmasta

5.4. Myytävien kehittämis- ja kokeilupalveluiden prosessi terveys- ja hyvinvointikeskuksen näkökulmasta

Edellä alaluvussa 3.3 todettiin tavoitteena olevan, että pitemmällä aikavälillä alustan maksulliset palvelut sekä suomalaisille että ulkomaalaisille toimijoille ovat osa alustan toimintaa. Yhteistyötä tehdään etenkin pohjoismaisten toimijoiden kanssa.

Seuraavassa pääluvussa kuusi ehdotetaan, että ns. Välittäjäjärinki tukee Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimiä vahvasti myytävien kehittämis- ja kokeilupalvelujen konseptoinnissa ja hinnoittelussa. Yritys tai kolmannen sektorin organisaatio voi ostaa Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kehittämis- ja kokeilualustalta räätälöityjä yhteiskehittämis- ja testauspalveluja.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kehittämis- ja kokeilualustan www-sivuille tulee esimerkkejä myytävistä kehittämis- ja kokeilupalveluista sekä hinnoittelun pelisäännöt. Tämän informaation perusteella yritys ottaa yhteyttä tiimin yhteyshenkilöön. Tarjouksen tekemisen edellytys on kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutuksen yhteissuunnittelu alustan asiakkaan kanssa. Projektin suunnittelukeskustelujen jälkeen Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus päättää, jättääkö se tarjouksen vai ei.

Tarjous kuvaa yksityiskohtaisesti kehittämis- ja kokeiluprojektin toimenpiteet. Kunkin toimenpiteen kohdalla kerrotaan, kumpi osapuoli vastaa kyseisestä toimesta. Esimerkiksi Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen alusta vastaa osallistujien rekrytoinnista ja työpajojen organisoinnista (kutsut, tilat, tarjoilut), mutta alustan asiakas vastaa itse työpajan fasilitoinnista ja työpajassa syntyvän aineiston analysoinnista. Jossain toisessa projektissa taas voi olla niin, että Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen alusta vastaa terveyskeskuksen asiakkaiden rekrytoinnista kaksi kuukautta kestävään kokeiluun ja se vastaa myös kokeilun ajan osallistujien tarvitsemasta tuesta ja neuvonnasta osana ammattilaisen työprosessia. Alustan asiakas voisi tässä projektissa vastata osallistujien haastatteluista kokeilujakson päätyttyä.

Kun alustan asiakas on hyväksynyt tarjouksen, alusta lähettää tilausvahvistuksen, minkä jälkeen kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutus voi alkaa.

Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimi viestii sisäisesti myös kaikista tilatuista kehittämis- ja kokeiluprojekteista.

6. KEHITTÄMIS- JA KOEILUALUSTATOIMINNAN ORGANISOINTI HELSINGIN SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMIALALLA

Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla on tehty kehittämis- ja kokeiluyhteistyötä yritysten ja kolmannen sektorin organisaatioiden kanssa myös Kustaankartanon palvelukeskuksessa ja kotihoidon palveluissa. Kalasataman alueella on toteutettu hyvinvointipalveluiden nopeita kokeiluja jo ennen terveys- ja hyvinvointikeskuksen valmistumista. Vuosina 2015 - 2016 Helsinki organisoii yhdessä muiden pohjoismaisten pääkaupunkien kanssa Nordic Independent Living Challenge -kilpailun. Haastekilpailulla etsittiin uusia innovatiivisia ratkaisuja ikääntyneiden ja vammaisten tarpeisiin. Parhaat ratkaisut saivat rahoitusta käyttäjätuestausten toteutukseen.

Kalasataman alueella toteutettuja hyvinvointipalvelujen kehittämis- ja kokeiluprosesseja on koordinoanut ns. Välittäjärinti vuodesta 2016 alkaen. Tähän ryhmään ovat kuuluneet ylilääkäri sosiaali- ja terveystoimialan edustajana ja Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen suunnittelu- ja rakennusvaiheen projektipäällikkönä, yritysasiain elinkeino-osaston edustajana, projektipäällikkö Forum Virium Helsingin ja Senior Business Advisor Helsinki Business Hubin edustajana.

Strategisella tasolla Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kehittämis- ja kokeilualustatoimintaa on vuodesta 2016 ohjannut toimialajohtajan vetämä ohjausryhmä, jonka jäsenenä ovat edellä mainittujen lisäksi terveys- ja päihdepalvelujen johtaja ja tiedottaja sosiaali- ja terveystoimialalta ja johtava asiantuntija elinkeino-osastolta.

Loppuvuodesta 2018 Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen henkilökunnasta valittiin kuuden henkilön tiimi, jonka tehtäviin kuuluu tunnistaa ja muotoilla asiakkaiden tarpeita vastaavat haasteet ja organisoida pk- ja startup-yri-tysten sekä kolmannen sektorin organisaatioiden kanssa yhteisiä kehittämis- ja

kokeiluprosesseja. Tässä raportissa ehdotamme, että terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimi vastaisi ainakin alkuvaiheessa vastikkeettomien prosessien organisoinnista raportin aluvuossa 4.1. kuvatulla tavalla. Lisäksi tiimi vastaisi vastikkeellisten prosessien toteutuksesta yhdessä kokeilukumppaneiden kanssa silloin, kun terveys- ja hyvinvointikeskus toimii kokeiluympäristönä. Tiimi vastaisi myös myytävien kehittämis- ja kokeilupalvelujen käytännön toteutuksista.

Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeen yhtenä tavoitteena oli jäsentää kehittämis- ja kokeilualustatoiminnan prosessit yritysten näkökulmasta. Tästä syystä hankkeen aikana ei erityisesti panostettu kehittämis- ja kokeilualustatoiminnan hallintarakenteiden pohtimiseen Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan näkökulmasta. Seuraava taulukko kuitenkin ehdottaa, mitkä voisivat olla

- Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimin,
- Fiksu Kalasatama Välittäjäoringin ja
- ohjausryhmän päätehtävät.

Taulukkoa voitaneen pitää yhtenä ehdotuksena - keskustelun avauksena - hallintarakenteen täsmentämiseksi vuonna 2019, kun Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimi on löytänyt oman roolinsa kehittämis- ja kokeilualustatoiminnassa.

Laurean ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon palvelumuotoilun koulutusohjelman opiskelijat organisoivat kaksi työpajaa ja vetivät Co-creation Jameissa yhtä työskentelypistettä. Sairaanhoidaja- ja terveydenhoitajaopiskelijat puolestaan osallistuivat merkittävällä panoksella MelloVR Oy:n kokeiluun. Opiskelijat rekrytoivat ja haastattelivat kokeiluun osallistuneet suunterveydenhuollon asiakkaat.

Taulukko 2 ehdottaa, että Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimi kutsuisi tiimin palavereihin säännöllisin väliajoin korkeakoulujen edustajia, jotta tarvittaessa kehittämis- ja kokeiluprojektien toteutuksessa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi sairaanhoidaja-, terveydenhoitaja- ja sosionomiopiskelijoiden panosta. Opiskelijat voisivat olla mukana myös erilaisten tapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa.

Lisäksi taulukko 2 ehdottaa, että Välittäjäringin kokouksiin kutsuttaisiin mukaan sekä korkeakoulujen että yrityskiihdyttämöjen ja startup-yhteisöjen edustajia. Yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten edustajien kanssa keskusteltaisiin mm. arvioinnista ja hankeyhteistyöstä. Yrityskiihdyttämöt ja startup-yhteisöt puolestaan ovat tärkeitä viestinviejä ja tiedonlähteitä.

Ohjausryhmän tehtäväkenttää ehdotetaan laajennettavaksi siten, että se kattaisi kaikki Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan kehittämis- ja kokeilualustat. Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiimin ja sitä tukevan Välittäjäringin edustajat olisivat ohjausryhmän jäseniä samoin kuin muiden sosiaali- ja terveystoimialan kehittämis- ja kokeilualustojen edustajat (esimerkiksi Kustaankartanon palvelukeskus tai kotihoito).

	PÄÄTEHTÄVÄT	MUUTA
KALASATAMAN THK:N TIIMI	<ul style="list-style-type: none"> TUNNISTAA ASIAKKAIDEN JA ASUKKAIDEN TARPEET MUOTOILLA HAASTEET ORGANISOIDA JA JOHTAA VASTIKKEETON KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROSESSI PROSESSIMALLIN MUKAISESTI DOKUMENTOIDA THK:N RESURSSIEN KÄYTTÖ (=PANOAKSET) DOKUMENTOIDA KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROSESSIEN TOIMET JA TUOTOS VASTATA VAIKUTUSTEN ARVIOINNISTA (ML. PANOS-TUOTOS-VAIKUTUKSET -ANALYYSI) SISÄINEN JA ULKOINEN VIESTINTÄ VASTATA MYYTÄVIEN KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPALVELUIDEN TARJOAMISESTA JA TOTEUTUKSESTA (VÄLITTÄJÄRINGIN TUKEMANA) 	VAKITUISIA VIERAILIJOITA: KORKEAKOULUJEN EDUSTAJAT OPISKELIJOIDEN PANOSTEN SOPIMISEKSI
VÄLITTÄJÄRINGI / KALASATAMA	<ul style="list-style-type: none"> KANNUSTAA JA TUKEA KALASATAMAN THK:N TIIMIÄ SUUNNITELLA JA TOTEUTTA TILAISUUKSIA (JA AINEISTOJA) KALASATAMAN THK:N (JA MUIDEN THK:STEN) HENKILÖKUNNAN YHTEISKEHITTÄMISOAAMISEN VAHVISTAMISEKSI VIESTINTÄ VÄLITTÄJÄRINGIN JÄSENTEN OMISSA VERKOSTOISSA LAAJALLE YLEISÖLLE SUUNNATTUJEN TILAISUUKSIEN ORGANISOINTI YHDESSÄ KALASATAMAN THK:N TIIMIN KANSSA (ESIMERKIKSI VUODEN KOKEILUT-MARKKINAT, TMS.) HANKKIA RAHOITUSTA ERITYISESTI MONITOIMIJAIISIIN VASTIKKEELLISIIN KEHITTÄMIS- JA KOKEILUOHJELMIIN LUODA JA YLLÄPITÄÄ YHTEYKSIÄ MAHDOLLISIIN TARJOUSKILPAILUKUMPPANEIHIN (SUURYRITYKSET JA KOLMANNEN SEKTORIN ORGANISAATIOI) VALITA PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ VASTIKKEELLISIIN KEHITTÄMIS- JA KOKEILUOHJELMIIN KONSEPTOIDA JA HINNOITELLA KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTAN MYYTÄVÄT PALVELUT YHDESSÄ THK:N TIIMIN KANSSA LUODA JA YLLÄPITÄÄ YHTEYKSIÄ ERITYISESTI POHJOISMAISSA SIJAITSEVIIN MUIHIN SOTE-ALAN KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTOIHIN MARKKINOIDA KALASATAMAN THK:STA KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTANA KANSAINVÄLISILLE TOIMIJOILLE ARVIOIDA KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTATOIMINNAN VAIKUTTAVUUTTA 	<p>KALASATAMAN THK:N TIIMISTÄ 2 - 3 HENKILÖÄ JÄSENEÄ</p> <p>VAKITUISIA VIERAILIJOITA: KORKEAKOULUJEN, YRITYSKIIHDYTÄMÖJEN JA STARTUP-YHTEISÖJEN EDUSTAJAT</p>
OHJAUSRYHMÄ/ TOIMIALA -TASO	<ul style="list-style-type: none"> JOHTAA HELSINGIN SOTEN KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTATOIMINTAA STRATEGISELLA TASOLLA: STRATEGISTEN PÄÄMÄÄRIEN SAAVUTTAMISEN JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI VARMISTAA KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTATOIMINNAN EDELLYTTÄMÄT RESURSSIT TUKEA HELSINGIN KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTOJEN YHTEISTYÖTÄ JA SYNERGIAETUJEN SAAVUTAMISTA ERITYISESTI SOTEN ALUSTOJEN KESKEN MARKKINOIDA KALASATAMAN THK:STA KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTANA KANSAINVÄLISILLE TOIMIJOILLE. 	KALASATAMAN VÄLITTÄJÄRINGISTÄ 2 - 3 HENKILÖÄ JÄSENEÄ (ML. KALASATAMAN THK:N TIIMIN EDUSTAJA)

Taulukko 2. Kalasataman thk:n tiimin, Välittäjäringin ja ohjausryhmän päätehtävät

LÄHTEET

6Aika 2018. Älykaupungit tehdään yhdessä. <https://6aika.fi/wp-content/uploads/2018/08/6Aika-Esite-FI-Nettiin.compressed.pdf>. Viitattu 16.7.2019.

Helsingin elinkeinopolitiikan painopisteet 2018 - 2021, 2018. Helsinki: Helsingin kaupunginkanslia, Elikeinosasto. <https://www.hel.fi/static/kanslia/elo/Elinkeinopolitiikan-painopisteet-2018-2021.pdf>

Hirvikoski, T., Lehto, P. ja Äyväri, A. 2016. Development and experimentation platform for social, health and wellbeing services in the context of Kalasatama health and wellbeing centre. Laurea Publications 68. Vantaa: Laurea-ammattikorkeakoulu. URN:ISBN:978-951-799-441-5

Jolkkonen, Juha 2018. Toimialajohtajan avauspuheenvuoro Fiksu Kalasatama Co-Design Wellbeing -hankkeen päätöstilaisuudessa 21.11.2018, Helsinki.

Kalasatama Well-Being. Kokeiluhaaste <https://kalasatamawellbeing.fi/kokeiluhaaste/Viitattu> 16.7.2019

Maaailman toimivin kaupunki. Helsingin kaupunkistrategia 2017 - 2021. <https://www.hel.fi/static/helsinki/kaupunkistrategia/kaupunkistrategia-2017-2021.pdf>

Mustonen, V., Spilling, K. ja Bergström, M. 2018. Cook Book. Nopeiden kokeilujen reseptit. Helsinki: Fiksu Kalasatama ja Forum Virium. <https://drive.google.com/file/d/0BxFoqlDY5bSQY1cxNkd1V3RzYkk/view>

Raunio, M., Nordling, N., Saarinen, J., Ketola, T. ja Ruokonen, H. 2018. Avoin innovaatioalusta kaupunkikehittämisen lähestymistapana. Käsikirja kehittäjille 2.0. TaSTI Working papers 11/2018. Tampere: Tampereen yliopisto.

LIITE 1. VASTIKKEETON KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROSESSI: KOKEILUEHDOTUSLOMAKE

Yhteys henkilön nimi

Sähköposti

Organisaatio

Y-tunnus

Kokeilun nimi

Kuvaa yhteiskehitettävä tai kokeiltava ratkaisuidea tai palvelukonsepti (max 300 merkkiä):

Kuinka valmis ratkaisuidea tai palvelukonsepti tällä hetkellä on? Täysin valmis, on jo markkinoilla tai on tuotavissa = 100 %. Vastaus: _____ %

Alla on tyypillisiä esimerkkejä yhteiskehittämis- ja kokeiluprojektin toimenpiteistä. Minkälaisia toimia olet alustavasti suunnitellut? Valitse yksi tai useampia.

- Asiakkaiden/alueen asukkaiden työpaja, max noin 3 tuntia.
- Asiakkaiden/alueen asukkaiden yksilöhaastattelut asiakasymmärryksen saavuttamiseksi.
- Asiakkaat/alueen asukkaat kokeilevat palvelua terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiloissa (vastaanotolla, aulatilassa tms.).
- Asiakkaat/alueen asukkaat kokeilevat palvelua arjessaan.
- Ammattilaisten työpaja, max noin 3 tuntia.
- Ammattilaisten yksilöhaastattelut asiakasymmärryksen saavuttamiseksi.
- Ammatilliset kokeilevat palvelua työssään.
- Monitoimijainen työpaja, myös terveys- ja hyvinvointikeskuksen ulkopuolisia toimijoita, max noin 3 tuntia.

Lyhyt vapaamuotoinen kuvaus toteutuksesta (max 800 merkkiä):

Yhteiskehittämis- ja kokeiluprojektin lopputulos, opit ja hyödyt oman yrityksen näkökulmasta (max 500 merkkiä):

Yhteiskehittämis- ja kokeiluprojektin lopputulos, opit ja hyödyt käyttäjän näkökulmasta (max 500 merkkiä):

Yhteiskehittämis- ja kokeiluprojektin lopputulos, opit ja hyödyt Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen näkökulmasta (max 500 merkkiä):

Hyväksyn tietojen tallentamisen: Kyllä; Ei

LIITE 2: KOKEILUKANVAASIPOHJA

KOKEILUN NIMI

PVM

LAATIJAT

YRITYKSEN TAVOITTEET	OSALLISTUJAT A) KÄYTTÄJIEN EDUSTAJAT (ASIAKKAAT / ASUKKAAT)? B) SOTE-AMMATTILAISET? C) MUUT TOIMIJAT?	OSALLISTUJIEN REKRYTOINTI: KUKA, MITEN? A) KÄYTTÄJIEN EDUSTAJAT (ASIAKKAAT, ASUKKAAT)? B) SOTE-AMMATTILAISET? C) MUUT TOIMIJAT?	TUTKIMUSLUPA? MITEN MENETELLÄÄN?
ALUSTAN TAVOITTEET			PALAUTTEEN KERUU: KUKA, MITEN, MITÄ ARVIOIDAAN, MILLOIN?
KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROJEKTIN YHTEISET TAVOITTEET JA ENNAKOIDUT VAIKUTUKSET	TOTEUTUKSEN RESURSSIT (MATERIAALIT, PROTOTYYPIT, SOVELLUKSET, LAITTEET, DATA, TILAT, KONTAKTIT VERKOSTOIHIN, FASILITOINTITYÖ YM.): MITÄ TARVITAAN, MISTÄ SAADAAN, MITÄ MAKSAA?	TÄRKEIMMÄT TOIMET, TYÖNJAKO	VIESTINTÄ: PÄÄLINJAT, TYÖNJAKO?
RISKIT JA UHAT			AIKATAULU, ML. VÄLIARVIOINTI- JA MUUT TARKASTUSPISTEET

LIITE 3. VASTIKKEELLINEN KEHITTÄMIS- JA KOKEILUPROSESSI: TARJOUSLOMAKE

Yhteys henkilön nimi

Sähköposti

Organisaatio

Y-tunnus

Kokeilun nimi

Kuvaa yhteiskehitettävä tai kokeiltava ratkaisuidea tai palvelukonsepti (max 300 merkkiä):

Kuinka valmis ratkaisuidea tai palvelukonsepti tällä hetkellä on? Vastaus: _____ %

Missä kokeilu ympäristössä kokeiluehdotuksenne sopisi parhaiten toteutettavaksi?

Valitse yksi seuraavista:

- Kalasatama ja siellä asuvat
- Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus
- Tarjouskilpailun yhteistyökumppani 1 (nimi)
- Tarjouskilpailun yhteistyökumppani 2 (nimi)

Mikä kokeilu ympäristöistä kiinnostaa toiseksi eniten? Valitse yksi seuraavista:

- Kalasatama ja siellä asuvat
- Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskus
- Tarjouskilpailun yhteistyökumppani 1 (nimi)
- Tarjouskilpailun yhteistyökumppani 2 (nimi)

Alla on tyypillisiä esimerkkejä yhteiskehittämis- ja kokeilu projektin toimenpiteistä. Minkälaisia toimia olet alustavasti suunnitellut? Valitse yksi tai useampia.

- Kehitettävän ja kokeiltavan palvelun käyttäjien työpaja, max noin 3 tuntia.
- Potentiaalisten käyttäjien yksilöhaastattelut asiakasymmärryksen saavuttamiseksi.
- Käyttäjät kokeilevat palvelua terveys- ja hyvinvointikeskuksen tiloissa (vastaanotolla, aulatilassa tms.) tai tarjouskilpailun yhteistyökumppanin tiloissa.
- Käyttäjät kokeilevat palvelua arjessaan.
- Terveys- ja sosiaalialan ammattilaisten työpaja, max noin 3 tuntia.
- Terveys- ja sosiaalialan ammattilaisten yksilöhaastattelut asiakasymmärryksen saavuttamiseksi.
- Terveys- ja sosiaalialan ammattilaiset kokeilevat palvelua työssään.
- Monitoimijainen työpaja, osallistujia myös muista kuin tarjouskilpailun järjestäjien organisaatioista, potentiaalisten käyttäjien lisäksi, max noin 3 tuntia.

Lyhyt vapaamuotoinen kuvaus toteutuksesta (max 800 merkkiä):

Kokeilun hinta: ----- euroa.

Mitä resursseja (työpanos, osaaminen, rahoitus, mahdollisten kumppanien panos) tiimi voi käyttää kehittämis- ja kokeiluprojektin toteutukseen edellä mainitun summan lisäksi? (max 300 merkkiä)

Yhteiskehittämis- ja kokeiluprojektin lopputulos, opit ja hyödyt oman yrityksen näkökulmasta? (max 500 merkkiä)

Yhteiskehittämis- ja kokeiluprojektin lopputulos, opit ja hyödyt käyttäjän näkökulmasta? (max 500 merkkiä)

Hyväksyn tietojen tallentamisen: Kyllä; Ei

Anne Äyväri

KALASATAMAN TERVEYS- JA HYVINVOINTIKESKUS KEHITTÄMIS- JA KOKEILUALUSTANA

Fiksu Kalasatama Co-designing Wellbeing -hankkeen päätavoitteena oli jatkokehittää Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen kehittämis- ja kokeilualustan toimintamallia palvelemaan Helsingin sosiaali- ja terveys-toimialan yhteistyötä yksityisten hyvinvointipalvelujen tuottajien kanssa. Tämä julkaisu esittää hankkeen tulokset: kehittämis- ja kokeilualustan tavoitteet, palvelut ja prosessit. Monitoimijaisen kehittämis- ja kokeilu-toiminnan prosessit kuvataan sekä yritysten ja kolmannen sektorin organisaatioiden että Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksen näkökulmasta.